

משנה השבוע

פרשת אמור תשפ"ה
[שנה י"ד - גליון ל"א]

דברות קודש

שיעור הלכה

ניצוצי הדף

מאת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברות קודש

ליקוטי מגיד משנה

מצוה יומית

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

הילולא דצדיקא

א געדאנק פון פרשה

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

מרא"מ בספרי משנ"ה

מערכת המשנה

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

תוכן הענינים

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה . ג

מצוה יומית..... ה

ליקוטי מגיד משנה..... ז

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ..... י

מראי מקומות ללימוד דף היומי ..... כב

שיעורי הלכה..... כג

ניצוצי הדף..... כז

מערכת המשנה..... לב

הילולא דצדיקא..... לג

מגיד משנה לנוער..... מב

לימוד מצוה יומית

ערב שבת:	י"ח אייר
מצוה קסט.	להביא מצורע לכהן
שבת קודש:	י"ט אייר
מצוה קע.	איסור גילוח הנתק

פרשת בה"ב

יום ראשון:	כ" אייר
מצוה קעא.	דין הנהגת המצורע
יום שני:	כ"א אייר
מצוה קעב.	דין נגעי בגדים
יום שלישי:	כ"ב אייר
מצוה קעג.	דין טהרת המצורע
יום רביעי:	כ"ג אייר
מצוה קעד.	דין תגלחת המצורע
יום חמישי:	כ"ד אייר
מצוה קעה.	טבילת הטמא במקוה

אונגוואר

יצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות

1578 53rd St

Brooklyn, NY 11219

לשלוח תגובות והערות

בכל עניני הגליון בפאקס

718-851-2660

לקבל הקונטרס באי-מייל:

KHALUNGVAR@GMAIL.COM

קול אונגוואר
דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
718.255.9118

♦ נא לשמור על קדושת הגליון

דברות קודש

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

פרשת אמור

יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו' למדנו בעתיד להרים תרומה, וכדעת רש"י דאיסור טבל משום דפתיך בה תרומה.

אלא דכק"ז בבית שערים בתשו' תמה היאך אפשר לחייב על טבל משום דפתיך בה תרומה, דא"כ כיון דמדאורייתא חטה אחת פוטרת את הכרי, א"כ טבל מדאורייתא אין פתיך בו תרומה אלא חטה אחת, ואיך מחייב מיתה על טבל, הא ליכא שיעורא דפחות מכזית לא מקרי אכילה ואינו חייב. והוא קושיא עצומה.

והנלפענ"ד לומר דבר חדש, דהני הכתובים מיירי במי שקרא שם תרומה על הטבל, וקרא ד'ואיש כי יאכל קודש' מיירי דלאחר שקרא שם תרומה הפריש התרומה, וא"כ יש כאן כבר חולין ותרומה. ואף שעדיין לא נתנה לכהן, דהפרשה ונתינה תרי מצות נינהו, כמ"ש התוס' יומא והרמב"ן ז"ל ובשו"ת נוב"י חדש כן מדנפשיה.

ומיהו קרא ד'ולא יחללו את קדשי בני ישראל' נמי מיירי בטבל שקרא עלה כבר שם תרומה, ועדיין לא הפריש אלא ברצונו להפריש. והאי טבל כיון דכבר קרא עליה שם תרומה, איסורו משום דפתיך ביה תרומה ולא הפרישו,

"והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם" (כב:טז). ועיין רש"י, את עצמם יטענו עון באכלם את קדשיהם שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסר עליהם. והרמב"ן ז"ל ורבותינו דרשו מפני יתורו באוכל טבל אמרו, מנין לאוכל טבל שהוא במיתה, שנאמר "ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה" (שם:טו), בעתידין לתרום הכתוב מדבר. אבל בת"כ מצאתי וכו' יכול יהיו חייבין על התרומה שבטבל, ת"ל 'את אשר ירימו' - על המורם הם חייבים ואין חייבין על התרומה שבטבל. 'והשיאו אותם עון אשמה', מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל הוא שהזכיר כאן. והכלל כי הכתוב הזה בטבל משתעי, והזהיר וענש תחילה על הקודש המורם וחזר והזהיר עד שירימו בעתיד כפי מדרש רבותינו ז"ל.

וי"ל לפמ"ש מחלוקת רש"י ותוס' (יבמות פו.) דאמרו, מה תרומה טובלת אף מעשר ראשון נמי טובל. ופרש"י דתרומה טובלת בשלא הופרשה חייבין מיתה על אכילתו של טבל, דהא תרומה מיתה כתיב בה. והתוס' (שם ד"ה מה) הקשו דא"כ לא ליתסר טבל לכהן כיון דתרומה שריא ליה, ע"ש. ולפי הת"כ יש לומר כי דבר זה למדנו מקרא ד'ואיש כי יאכל קודש' (כב:יד), למדנו קודש המורם כבר, ומ'ולא

אז, 'ומתו בו כי יחללוהו' (כב:ט). וקרא 'ולא יחללו' מיירי בתרומה שהפרישוהו אבל עדיין לא נתנוה ביד כהן אבל כבר הפריש, דכה"ג כבר קדשי בנ"י הוה, מ"מ כיון דעדיין לא נתנו לכהן מקרי 'את אשר ירימו' כלומר לאחר נתינה.

ויש להוסיף ביאור דהרי קיי"ל כל זמן שלא בא ליד כהן יש לו שאלה, אבל משבא ליד כהן או ליד גזבר אין לה שאלה. ולפ"ז יש לומר דקרא 'ושמרו וגו' מיירי כשכבר בא ליד כהן, ולכן ושמרו ולא יחללו ולא ימותו. וקרא ד'ולא יחללו את קדשי' מיירי שעדיין ביד ישראל ובידו לשאול. וכיון שעדיין יש בידו לשאול, ילמוד היתר לעצמו כיון דאכתי יש בידו לשאול. א"כ אם יאכל וישאל עליו, וליכא איסור למפרע כיון שעדיין ברשותו ויחשוב דנראה דכה"ג אכתי לא חייב מיתה עלה. ולכן מזהיר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל', כלומר שאפילו אכתי בני ישראל הוא ולא נתנו לכהן, מ"מ 'השיאו אותם עון אשמה' אם יאכלו כל זמן שלא שאלו.

ובע"ז מה שכתבו התוס' (גיטין לג. ד"ה ואפקעיהו) דאמאי לוקין על א"א והעובר על נדרים, והא כיון שבידו לישאל הו"ל הת"ס. ותי' דאוקמינן אחזקתיה כמו שהוא עכשיו. והכ"נ אמרה תורה 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל', אפילו שעדיין בידו הוא ויכול לישאל, כל זמן שלא שאל הרי הוא הקדש.

אבל קרא עליה שם כבר ועתיד להרימו. וז"ש 'ולא יחללו את קדשי בנ"י את אשר ירימו לה'.

נמצא ג' חילוקים, (א) טבל לאחר שנעשה כרי. (ב) טבל שקרא עלי' שם תרומה ולא הפריש, שנמצא כבר פתיך בה תרומה. (ג) לאחר שהפריש. ומדויק בזה לשון הקרא 'ולא יחללו את קדשי בנ"י', ואי מיירי בטבל, מאי שייך קדשי בני ישראל, הרי אכתי לא קידשו, וטבל חולין הוא ואין בו קדושה. אבל לפמ"ש אתי שפיר את קדשי בנ"י וגו', כלומר שהם כבר קדשי בני ישראל נמי, שקראו לו שם תרומה ולא חסר רק ההפרשה. וז"ש 'את אשר ירימו' והבן. ובזה מיושבת קושית כק"ז דליכא בה אלא חטה אחת, כיון דקרא לה שם הרי קרא שם כפי ציווי חז"ל אחד מארבעים או חמשים או ששים, וממילא איכא שיעור.

ועיין רש"י (גיטין מז:): שכתב, דמי שיש לו טבל אינו מחויב להפריש תרומה ממנו אם אינו רוצה לאכול או שבדעתו למכור, והחיוב אינו חל רק אם רוצה לאכלו. ולפ"ז י"ל נמי דלאו כל טבל חייב עליו מיתה משום דפתיך ביה תרומה, רק טבל שכבר קרא עליה שם תרומה ושנתחייב באופן שפירשתי לרש"י ז"ל.

עוד י"ל דבהא גופיה פליגי אי מקיים כבר מצות תרומה משעה שהפריש, או אינו מקיים כל המצוה עד שיתננה לכהן. וקרא ד'ושמרו' מיירי שכבר בא ליד כהן

מצוה יומית

מצוה קעה. מצות טבילה במקוה

כ"ד אייר תשפ"ה

טבילה בכל יום

עיקר תשובה הוא בכל לילה קודם מטו, ולמה הנהיגו לטבול בבוקר כשיקום משנתו, וגם עכ"פ היה לו לטבול כמה פעמים ביום, כי שוב יום אחד לא דוקא, אלא בכל רגע ורגע. וכמ"ש בגמרא (קידושין ל.) לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא וכו', ופריך ומי יודע כמה הוא חי, ומשני אלא ליומי. גם כאן בכל רגע צריך תשובה, ולמה בבוקר דוקא קודם התפלה.

טובלים לפני תפילת שחרית לקיים דברי הרמב"ם ורש"י

נראה לפענ"ד לפי מה שכתב הרמב"ם (הל' תפלה פ"ד ה"א-ה"ג) חמשה דברים המעכבים את התפלה, ואחד מהם טהרה לתפלה, ולשאר תפילות סגי בטהרת ידים לחוד, אבל לתפלת שחרית חייב לרחוץ פניו ידיו ורגליו. והראב"ד השיג עליו וז"ל: לא ידעתי רגליו למה. ובעל מגדל עוז כתב, דאישתמיטתיה להראב"ד ברייתא דבמה טומנין (שבת נ.) רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום, שנאמר (משלי טז:ד) "כל פעל ה' למענהו". והכסף משנה דחה דבריו, ששם

במה שהעתיק מהגה"ק מפאפא (ויגר יעקב מאמר עבודה שבלב אות נ') בענין טבילה קודם תפלה, ובמה שנהגו חסידים ואנשי מעשה לטבול בכל יום. עוד הביא ממרן הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע שהביא ראייה ממה שאמרו (שבת קנג.) שוב יום אחד לפני מיתתך, ומבואר במג"א (סי' תר"ו סק"ח) טעם הטבילה בערב יו"כ, משום תשובה, וממילא צריך טבילה בכל יום.

מדוע לא טובלים לפני השינה

ומה שהביא ממרן מהרי"ד מבעלזא דבר יקר הוא מאד, וברוך שכיוונתי לדבריו הקדושים. וכבר כתבתי כן בספרי משנה הלכות (ח"ג סי' רכ"ב), עיי"ש.^א אמנם כרגע הרהרתי שיש לזה קצת פירכא, שאם מטעם תשובה, א"כ אדרבה היה להם לחסידים ואנשי מעשה להנהיג לטבול בלילה קודם שינה, כמבואר ברבינו יונה ושאר ספרי מוסר וספרים הקדושים (עיי'ן זוה"ק ח"ג קעה). שבכל לילה קודם שינה יעשה חשבון הנפש, ויתודה על כל חטאיו של כל היום כולו קודם שינה פן אישן המוות ר"ל, א"כ

^א וז"ל: והנראה דמעלה גדולה היא לטבול כל גופו קודם התפלה, מדתלה קבלת שכר של רחיצת כפים ונקיות שמקבל שכר כאילו טבל כל גופו, וע"כ דאטבול ודאי שמקבל שכר אם טובל קודם התפלה בכל יום, דמי נתלה במי כמובן. וע"כ דנכון לטבול בכל יום קודם התפלה, ומקבלים ע"ז שכר. והמאירי ברכות הנ"ל כתב, קצת חכמים היו נוהגים להניח תפילין בימים שבין ר"ה ליוה"כ אחר התשובה והטבילה והווידוי, והדבר נכון בעיני. ואפשר עוד דהוי דומיא למה שכתב הר"ם מרוטנבורג דבעל תשובה צריך לטבול במקוה כדין גר שנתגייר, וע"ז סמכו טבילת ערב יוה"כ, ע"ש באחרונים. ואמרו שוב יום אחד לפני מיתתך, וכי אדם יודע מתי שימות, ואמר ר"א כ"ש שישוּב היום דילמא ימות למחר, וא"כ צריך בכל יום לשוב לפני המקום ב"ה וב"ש. ולכן טובלין בכל יום קודם התפילה שחזורין בתשובה כדעת הר"ם.

וראו חז"ל שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה ולא תיקנוהו לחובה, עד שבא עזרא ותיקן עכ"פ לקרי. וגם בזה ראו אח"כ שלא יכלו לעמוד בה ובטלוהו, ע"י שסמכו אתלתא סבי (ע"י ברכות כג). ולכן נהגו חכמים ואנשי מעשה לטבול בכל יום, ועכ"פ בכל עת שאפשר להם.

קבלו רבותי כחובה

עוד בו שלשיה, לפי מה שכתבנו במקום אחר, שאם נאמר שאין כאן חיוב טבילה כלל, א"כ אדרבה לדין כיון שכבר קבלוהו אבותינו עליהם כחובה לטבול, הרי זה בכלל ואל תטוש תורת אמך, והוא בכלל קבלה ונדר, שהוא דאורייתא. וכבר העירו בזה האחרונים. וכן שמעתי בשם הגאון מהר"ם אריק והמהרש"ם.

מצוה לרחות כל יום

ורביעי בקודש נראה לפענ"ד, לפי מה שכתוב (ויק"ר ל"ד ג') עה"פ "וכי ימוך אחיך", הרא הוא דכתיב (משלי יא:יז) "גומל נפשו איש חסד", זה הלל הזקן, שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו היה מהלך והולך עמם. אמרו לו תלמידיו רבי להיכן אתה הולך. אמר להם לעשות מצוה. אמרו לו וכי מה מצוה זו. אמר להם לרחוץ בבית המרחץ. אמרו לו וכי זו מצוה היא. אמר להם הן, מה אם איקונין של מלכים שמעמידים אותו בבתי טרטיאות ובבתי קרקסיות, מי שנתמנה עליהם הוא מורקן ושוטפן, והן מעלין לו מזונות, ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי מלכות. אני שנבראתי בצלם ובדמות, דכתיב (בראשית ט:ו) "כי בצלם אלקים עשה את האדם", על אחת כמה וכמה. מבואר שמצוה בכל יום ויום לרחוץ את גופו, והוא בכלל גמילות חסדים. (שו"ת ח"ח סי' ס"ב)

הכוונה שמותר לרחוץ ע"ש, וכפירוש רש"י (ד"ה משום). אמנם בסדור רש"י (סי' א') כתב כשניעור אדם ממשנתו ירחץ פניו ידיו ורגליו כהוגן, לקיים מה שנאמר (עמוס ד:יג) "הכון לקראת אלקיך ישראל". הרי דכלל ג"כ רגליו, ועיין שבלי הלקט (ענין תפילה סי' א') שלא כתב רגליו. מ"מ עכ"פ לדעת הרמב"ם ורש"י בסידור צריך גם לרחוץ רגליו, ולהרמב"ם מעכב התפלה אם לא רחץ רגליו קודם תפלת שחרית, ולרש"י עכ"פ בכלל 'הכון' הוא. ולכן הנהיגו לטבול בכל יום כדי לקיים דברי הרמב"ם ורש"י.

ענין אסמכתא בחז"ל

ונראה עוד לפי מה שכתבתי (ח"ג סי' רכ"ב) ראייה ברורה מגמרא (ברכות טו.) ורש"י (שם ד"ה דכתיב) שמעלה עליו שכר רחיצת כפיו כאילו טבל כל גופו עי"ש. וא"כ כל שכן טבילה שמקבל עליה שכר. אלא שהגם שמבואר בפסוק שמקבל שכר על זה, עם כל זאת אינו חובה, שיש לומר כיון שרמוזה התורה שעל רחיצת ידיים נמי מקבל שכר, א"כ בזה מדובר בפסוק שאם אחד אינו רוצה לטבול, הרשות בידו. ונראה לפ"מ שכתב הריטב"א (ר"ה טז. ד"ה והא דקאמר) שכל מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק העיר הקב"ה שראוי לעשות כן, אלא שלא קבעו חובה, ומסרו לחכמים, ולא כדברי המפרשים שהאסמכתות הם כדרך סימן שנתנו חכמים ולא שכוונת התורה לכך, ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר, שזו דעת מינות הוא. אבל התורה העירה בכך, ומסרו חיוב הדבר לקבעו לחכמים אם ירצו.

מכיון שיש סמך בתורה

והנה גם כאן י"ל לענין טבילה זו, שהתורה העירה שראוי לעשות כן, והטובל מקבל שכר, אלא שלא עשאו הכתוב חובה, עד שיראו חכמים אם לקבעו חובה או לא.

ליקוטי מגיד משנה

פרשת אמור

להזהיר גדולים על הקטנים

"אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם" (כא:א). פרש"י, 'אמור' 'ואמרת' - להזהיר גדולים על הקטנים. וכתב האבן העזרא: הזהיר לבני אהרן שיש מצות שהם חייבים לשמורם לבדם, בעבור שהם משתרי ה', כי הם מורי הוראה והמזהירים את העם. וכתב הרמב"ן ואינו נכון, והכוונה שאינו נכון לכלול בפרשה זו שאר איסורים שאינם מאיסורי כהונה.

מעשה ברבי ינאי

לפענ"ד נראה לישב דברי האבן עזרא, והוא לפי מה שאמרו חז"ל, מי שרוצה להוכיח אחרים, בתחילה צריך לתקן מעשיו, בבחינת קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים קשוט (ב"מ קז:). ומעשה של רבי ינאי יוכיח (ב"ב ס.), לרבי ינאי היה אילן שנטה לרשות הרבים. גם לאיש אחר היה אילן שנטה לרשות הרבים. ובני הרשות הרבים אמרו לו שהענפים של האילן מפריעים. באו לפני רבי ינאי. ואמר להם: תבואו למחר. בלילה שלח רבי ינאי לקצוץ את הענפים שלו. למחרת באו שוב לפניו. אמר רבי ינאי להאיש, שחייב לקצוץ את הענפים. שאל האיש: הרי למר יש גם כן ענפים שנוטים לרשות הרבים. אמר לו רבי ינאי בא תראה, אם אין לי ענפים, אז גם אתה תקצוץ הענפים שלך. ומקשה הגמרא, מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר. מתרץ הגמרא, מעיקרא סבר שנוח לבני רשה"ר כדי שיהיה להם צל. אולם כשראה שהענפים מפריעים, קצץ אותם. עוד מקשה הגמרא, הרי רבי ינאי יכול לומר לזה האיש תקוץ שלך, ואח"כ אקוץ את שלי. מתרץ הגמרא, ריש לקיש אמר, קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.^א

מורי הוראה צריכים להתנהג לפנים משורת הדין

מבואר מזה שמי שרוצה להורות וללמד לאחרים, צריך תחילה לתקן את עצמו, ורק אח"כ יכול לתקן אחרים. אבל האמת הוא שזה לא מספיק, הוא צריך גם להתנהג בדקדוקי הלכה ולפנים משורת הדין, כמבואר בגמרא (ב"מ פג.) רבה בר בר חנא תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא. שקל לגלימיהו. אתו אמרו לרב. א"ל הב להו גלימיהו. א"ל דינא הכי? א"ל אין, "למען תלך בדרך טובים" (משלי ב:כ). אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולי יומא וכפינן דלית לן מידאי. א"ל זיל הב אגרייהו. א"ל דינא הכי? א"ל אין, "ואורחות צדיקים תשמור" (שם).^ב

^א בזה מפרש הייטב לב (פ' משפטים ד"ה ואלה המשפטים) את הפסוק (שמות כא:א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם", וז"ל: והוא שאמר פה לא די באשר תלמדם, כי אם 'ואלה המשפטים אשר תשים', אתה שימה ממש לעשות ולקיים, לפניכם, קודם בואם וכו', ובראותם ממך, כן יקיימו גם הם.

^ב הג"ר שלום שבדרון זצ"ל הגיע לשאול את החזון איש בנוגע למקרה מסויים השייך לדיני ממונות.

הכהנים צריכים להתנהג ביותר פרישות

וקל וחומר הוא שהכהנים צריכים לנהוג בהנהגה זו, כי הרי הם נבחרו להיותם מורי התורה, ומזהירים עליה צריכים מעלה יתירה, להיותם גדולים במעלה מכל העם, בבחי' "והיו עיניך רואות את מוריך" (ישעי' ל:כ), שיראו עליו במעלה 'ארויפקוקען', ולא יהיה כעם ככהן.

ביאור דברי האבן עזרא

וזהו שכתב האבן עזרא, 'אמור אל הכהנים' - הפרשה הנזכרת למעלה, כי הם מורי התורה ומזהירים את העם. ולכן 'ואמרת להם' המצוות שהם לבדם חייבים לשמורם, שע"ז יתעלו במעלה אצל שאר העם, ועי"ז יהיו דבריהם נשמעים.

להזהיר גדולים על הקטנים

ואולי זה גם הביאור להזהיר גדולים על הקטנים, להזהירם שיתנהגו ביותר פרישות, ועי"ז ידעו הקטנים שהכהנים הם גדולים בקדושה מכלל ישראל, ועי"ז יהיו דבריהם נשמעים.

ביאור תיבות 'בן איש מצרי'

"ויצא בן איש ישראלי והוא בן איש מצרי" (כד:י). תיבות 'בן איש מצרי' צריך ביאור, כי נפסק (יבמות מה.) גוי הבא על בת ישראל, הולד כשר, אם כן מדוע נקרא 'בן מצרי'. בעלי התוס' תירצו מכיון שהיה זה קודם מתן תורה, הולד הולך אחר הזכר, לכן מייחסו הכתוב אחר אביו המצרי. והרמב"ן כתב שמאברהם אבינו דינם כישראל. אלא הטעם הוא, שהגם שדינו כישראל, אבל הוא פגום לכהונה, ואינו שייך לדגלים ובנחלת הארץ.

האב שורש הבן

ונראה לפענ"ד לפי מה שכתב הרמב"ן עה"פ (דברים כט:יז) "פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה", וז"ל: כי האב שורש והבן 'נצר משרשיו יפרה' (ישעי' יא:א). והזכיר השורש לומר כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים, שהשורש אשר ממנו יצמחו הוא לפניו היום, והוא בא בברית ובאלה הזאת. ואמר 'פורה ראש', לרמוז כי משורש מתוק לא יצא מר, וכל אשר לבבו שלם עם ה' הנכבד, ולא הרהר כלל בעבודה זרה, לא יוליד מודה בה. ואל תקשה עלי בזה מן הכתוב (יחזקאל יח:) "והוליד בן פריץ", כי אמת הדבר וסוד גדול לא אוכל לפרש. מבואר מדבריו כי אי אפשר לבן ישראל מזרע אברהם יצחק ויעקב, שח"ו ישתמד וילך ויעבוד ע"ז. ואם ח"ו יקרה כזה, אז ודאי שהוא אינו מזרע ישראל, אלא בא מעם אחר.¹

הורה לו החזו"א שחייב לשלם. הג"ר שלום סיפר על כך לגיסו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. ורש"י טען שלא יתכן שכך פסק החזו"א, וכי בוודאי הדין הוא שפטור. הגרש"ז שלח שוב את השאלה לפני החזו"א, ואכן השיב החזו"א שפטור. נסע איפוא הג"ר שלום לברר אצל החזו"א מדוע פסק לו עצמו שחייב. השיבו החזו"א: "אתה הרי שואל מצד מוסר".

¹ א"ה, אולי הכוונה רק לאלו שממש לא נשאר בהם שום ניצוץ יהודי, אבל יש משומדים שנשאר

כשאחד ההורים אינו מישראל יוצאים לתרבות רעות

באמת כעין זה מבואר בגמרא (סנהדרין קז.) "ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים" (ש"ב טו:לב), ואין ראש אלא ע"ז. ביקש דוד לעבוד ע"ז. "והנה לקראתו חושי הארכי" (שם), מלך שכמותך וכו' עד מדוע לא דרשת סמוכין, שהנושא יפת תואר מוליד בן סורר ומורה. הרי שבין אשה שילדה מגוי ובין ישראל שבא על יפ"ת, הולדות יוצאים לתרבות רעות ר"ל.

ראיה לדברי הרמב"ן

וז"ש 'ויצא בן אשה ישראלית', וקשה והיאך זה במציאות שבן אשה ישראלית יקלל. לכן הקדים והוא בן איש מצרי, ולכן יצא וקילל, ומבואר כדברי הרמב"ן.⁷

בהם עוד ניצוץ. ומסופר: הבעש"ט הק' זי"ע פגש פעם בקבוצה של משומדים שהמירו דתם רחמנא ליצלן, ושאל לכל אחד הסיבה שגרמה לו לעשות הצעד הזה. האחד תירץ את עצמו שנסחף אחר חברים רעים. השני התנצל שהיה עני גדול והבטיחוהו ממון הרבה. השלישי אמר שלא היה יכול לעמוד בנסיון התאוה שמעמיד לו היצה"ר תמיד. אבל הרביעי טען בשאט נפש שפשוט לא מצאה התורה חן בעיניו, עפ"ל [עפרא לפומי]. מיד קמו והתנפלו עליו יתר המשומדים והכוהו מכות נאמנות, על שתולה את הזלזול בתוה"ק במקום בעצמו.

עוד מסופר: הרבי מבלאזוב זי"ע סיפר, שראה בתקופת השואה יהודי אחד רשע גדול וכופר גמור, שעבד בשירותם של הנאצים ימ"ש. ועבודתו היתה בדבר נורא שהוא היה צריך לרוקן את ספרי התורה מכל בתי הכנסת להוציאם מן הארון הקודש ולהביאם לשריפה במו ידיו רחמנא ליצלן. אך פעם אחת חמדו הרשעים לצון, וציוו עליו לירוק על הס"ת רחמנא ליצלן לפני שמעלהו באש. ולא אבה אותו הרשע לבזות כל כך הס"ת, ולא הסכים לירוק בשום אופן, ויהי מה. כאשר ראו הרשעים הנאצים ימ"ש כזאת, לא יכלו לסבול עיקשותו ודביקותו ביהדותו, ואיימו עליו בעינויים נוראים שישינה דעתו. אך הוא בשום אופן לא שמע להם, וזרק את עצמו אל תוך האש, ושרף עצמו ביחד עם התוה"ק. יהודי בדרגה כה נמוכה מסר את נפשו בשביל כבודה של תורה.

סיפר הרה"ג ר' עמנואל זצ"ל הנקרא עמנואל טומשובר: בילדותי בהיותו פעם אצל רבנו זצ"ל (הישמח ישראל מאלכסנדר) בא איש וסיפר שיש לו חנות, ועד אז התפרנס מהתנות בריוח ובכבוד. וכעת עשה ממולו איש אחד חנות המחלל שב"ק ואוכל חמץ בפסח ר"ל, ומקפח לו הפרנסה, וממש יורד לו לחייו, וטפלא תלי בי. רבינו ברכו שהשי"ת יעזור לו שיהיה לו פרנסה בריוח, ושלא יוכל שום איש להרע לו, ופטרו לשלום. כשנתן רבינו לו היד, לא רצה לעזוב אותה. ושאל לו רבינו: "מה אתה רוצה ומה מבוקשך"? וענה שרוצה שרבנו יקלל את מתחרו. רבינו נבהל בשמעו זאת, ואמר: "רצונך שאקלל יהודי"? ורבינו הסביר, כידוע כי נשמת ישראל קשורה בשורשו בבחינת נצר מטעי, ויש לו נימים שהנשמה קשורה בשורש העליון, וכנגד זה יש לו כריתות ח"ו. ומי שעבר כרת אחד נכרת משורש אחד, ונפסק לו הנים אחד, וכשעובר ח"ו על כל ל"ו כריתות נכרת לגמרי משורש העליון, ואין לו תקומה לא בזה ולא בבא. ורבינו הסביר: "בטח לאיש אשר אתה רוצה שאני אקלל לא עבר על כל ל"ו כריתות, כי פיטום הקטורת לא עשה, ולא סך בשמן המשחה, וכדומה, וממילא מקושר עוד בכמה נימים, ואין אקלל איש מישראל"? וברך אותו שיהיה לו פרנסה טובה. אחרי כמה שנים בא לבשר כי ב"ה יש לו פרנסה בהרחבה. (תפארת רבותינו אות צ"ב)

⁷ הביאור בענין יכול להיות על פי המגן אברהם (או"ח סי' מ"ו סק"י): בשם המקובלים דברכות אלו [שלא עשנו גוי] על שלא נדבק בנו בלילה נשמת גוי או נשמת עבד. וכתב בליקוטי מהרי"ח, ואם תאמר מנ"ל באמת שלא נדבק בנו, עיין בסידור הרמ"ק ותמצא מרגוע.

דברי אלקים חיים

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת אמור תשפ"ד

עריכת השלחן - ל"ג בעומר

את הקב"ה בשמחה ובטוב לבב בתוך המערת צורים, לכן דייקא שם קנית הודך והדרך, וכל מעלותיך והשגותיך.

בי התורה נקנית במ"ח קנינים, ואחד מהקנינים הוא קבלת היסורין באהבה. וכיון שרשב"י קיבל את היסורים וצער המערה מתוך שמחה ואהבה, לכן דייקא שם קנית הודך והדרך, מלשון קנין.

אשריך שראיתני בכך

וזהו מה שמבואר בגמרא (שבת לג:): שכששמע רבי פנחס בן יאיר חותנו של רשב"י את הבשורה הטובה והמרנינה שנשתחרר רבי שמעון ויצא מן המיצר אל המרחב, לאחר שלש עשרה שנים רצופות ששהה במערת צורים מתוך יסורים נוראים, יצא לקראתו, והכניסו לבית המרחץ, והיה מתקן ומחליק את בשרו.

והבחין רבי פנחס בן יאיר שיש בבשרו של רשב"י בקעים בקעים, והתחיל לבכות בגודל צערו, ונשרו דמעות מעיניו על פצעי של רבי שמעון והכאיבוהו. בכה רבי פנחס ואמר לו: 'אוי לי שראיתך בכך'. השיב לו רבי שמעון בר יוחאי: 'אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך, לא מצאת בי כך'. והיינו שאלמלא יסורים הללו, לא היית מוצא בי תורה כל כך, וכל שכן שלא היית מוצא בי הסתרי תורה.

במערות צורים שעמדת 'שם' דייקא קנית הודך והדרך

הנה סיפור הדברים על שהיית רבי שמעון בר יוחאי ובנו במערה, ידוע לכל על כל פרטיו ופרטי פרטיו ואין מן הצורך להאריך בזה, איך שנצרך לברוח מפני הגזירה למערת צורים לאורך זמן של שלוש עשרה שנים, ואיתרחיש להו ניסא ושם נברא מעיין לו ועץ חרוב למאכלו, והיו פושטים את בגדיהם כדי שלא התבלו בעפר, וכך היו יושבים בעפר מכוסים עד לראשיהם וישבו ועסקו בתורה.

אמנם הפלא הוא מה שאנו רואים, שרבי שמעון בר יוחאי זכה לכל גדולתו לעלות למעלות רמות ולזכות להיות הארי שבחבורה, דוקא ע"י שהייתו במקום צר ודחוק זה, בתוך מערה חשוכה - דוקא שם זכה לכל גדולתו בתורה, וכמו שמשוררים בפיוט ואמרתם כה לחי, "הוחבא בתוך מערה מפני הגזירה שם למד סתרי תורה", דייקא שם קנה את קנין חייו, להגיע למעלה הזאת של לימוד סתרי תורה.

והדבר נרמז גם במאמר הפייטן 'במערות צורים שעמדת שם קנית הודך והדרך', דוקא ע"י ששהה שנים רבות במערות צורים, וסבל שם צער נורא, כשהוא נרדף מאויביו מבחוץ, ובפנים המערה הוא טמן כל גופו בחול בצער ויסורים, אך בכל זאת הסיח דעתו מכל מכאוביו ויסורי גופו ונפשו, והמשיך לעבוד

הכתוב (תהלים סח:יט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם", עפ"מ שהובא במקובלים, שמשו רבינו בשעת עלייתו למרום לקבל את התורה, זכה לנשמת רבי שמעון בן יוחאי, ועי"ז היה בכחו לקבל בסיני גם את חלק הנסתר של התורה.

והרמז לזה הוא, 'שבית שבי', שמשו רבינו שבה מאוצר הנשמות את נשמת שבי" - נוטריקון שמעון בן יוחאי. והחסידים הוסיפו על זה, ששבי" הוא גם כן הר"ת של שם האר"י הק' יצחק בן שלמה, ושם הבעש"ט הק' ישראל בן שרה, ושם הרה"ק מרדכי"ן ישראל בן שלום.

ועפ"ז מבאר הבעל התניא, למה כל תורת הנסתר קיבלנו דוקא מרשב"י ולא משאר תנאים ואמוראים. כי רק רשב"י היה נשמת משה רבינו, ולכן דוקא הוא היה לו הכח למסור לכלל ישראל החלק הפנימי של התורה.

מחלוקת רבי מאיר ורשב"י אם הגוים נקראים האדם או לא

והנה מבואר בגמרא (שבת לג:), דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גביהו. פתח רבי יהודה ואמר, כמה נאים מעשיהן של אומה זו, תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר, כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמן, גשרים לטול מהן מכס.

ואפשר לבאר סברת המחלוקת בין רבי יהודה לרבי שמעון, אם יש לשבח את מעשי הגוים, או לגנותם שהם עושים הכל לצורך עצמן. עפ"מ שמאריך החיד"א (פני דוד חקת סי' ד'), דהנה איתא (יבמות סא.), וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר, קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל, שנאמר "ואתן צאני צאן

ואבן מבואר שם בגמרא, שבכח יסורי המערה נתעלה רבי שמעון בכח תורתו על רבי פנחס בן יאיר חותנו. כי מתחילה כשהיה רבי שמעון בן יוחאי מקשה קושיא אחת, היה רבי פנחס משיב עליה י"ב תירוצים. ואילו לאחר יציאת רבי שמעון מן המערה, היה רבי פנחס בן יאיר מקשה קושיא אחת, ורבי שמעון משיבו בעשרים וארבעה תירוצים. וזהו מה שהשיב רבי שמעון לחותנו: 'אלמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך'.

טוב לי כי עוניתי

בי ידוע גדול המעלה של לימוד התורה מתוך צער, ואין התורה נקנית אלא בצער, כמו שמפורש במשנה (אבות פ"ו מ"ד): 'כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

וכן דוד המלך אומר (תהלים קיט:עא) "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך", ופירש"י: טוב היה בעיני כשהייתי סובל יסורים, כדי ללמוד תורה בצער. וכן מצינו בחז"ל (ב"ה פה. סנהדרין קא.) שרבי עקיבא ורבינו הקדוש אמרו 'חביבים יסורים'.

ובמס' ברכות (ה.) מצינו שרשב"י בעצמו דיבר במעלת היסורים, 'תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין. אלו הן - תורה וארץ ישראל והעולם הבא'. ועוד רבות הפליגו חז"ל במעלת היסורים, שעל ידו נקנית התורה במיטבה.

לדשב"י היה נשמת משה רבינו

והנה איתא בספר סמיכת חכמים (בהקדמה) להגה"ק רבי נפתלי כ"ץ זי"ע, לפרש לשון

סבירא ליה שאין לגוים תורת שליחות, וממילא נמצא שכל מה שהם עושים הוא רק לצורך עצמן ולא עבורינו ובשליחותינו.

ועיין במחנה אפרים (הל' שלוחין ושותפין סי' י"א) שכתב, שכשקוראים לגוי לעשות המעקה, יש לישראל לעשות בסוף איזה מעשה בפני עצמו כדי שיוכל לברך על המעקה. והיינו רק לפי השיטה שאין שליחות לגוי.

עם הדומה לחמור

ועיין בשו"ת משנה הלכות לכ"ק הגה"ק אאמו"ר זי"ע (ח"ז סי' צ"ח) שמביא דברי הרמב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב ה"י) ששחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא, ואפילו ישראל עומד על גביו. ואם שחט בסכין יפה לשחיטה, אחד העכו"ם ואחד הכותי או גר תושב שחיטתן נבילה, וקרוב בעיני שאף זה מדברי סופרים.

ובכתב עליו הראב"ד ז"ל, אמר אברהם, זו היא אחת מסברותיו ואין בכולן פחותה מזו, כי עו"כ הם כבהמות, ואין מטמאין ואין מיטמאין, עם הדומה לחמור 'הן גוים כמר מדלי' (ישעי' מ:טו) ואת כולם ישא הרוח, והחושב אותם לכלום, 'אסף רוח בחפניו' (משלי ל:ד), עכ"ל. ועיין בהמשך דברי אאמו"ר.

ואפשר לומר שמחלוקת הרמב"ם והראב"ד תלוי במחלוקת רבי מאיר ורשב"י, אם הגוי נקרא 'האדם', ורק אינו נקרא 'אדם', או שהגוי אינו נקרא 'אדם' כלל וכלל, והם רק עם הדומה לחמור, ולכן לא שייך אצלם הטומאה כלל.

כלל ישראל התאוננו

על מה שמצרים מעבדים אותם

והנה כביכול השי"ת עשה שליחים להגוים,

מרעיתי אדם אתם" (יחזקאל לד:לא) - אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם.

ובכתבו שם התוס' (ד"ה ואין), תימא דבריש מס' עבודה זרה (ג.) ובמס' סנהדרין (נט.) דרשינן דעכו"ם העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, שנאמר "אשר יעשה אותם האדם וגו'" (ויקרא יח:ה), 'כהנים לויים וישראלים' לא נאמר, אלא 'האדם'. הרי שגם הגוים נקראים 'האדם'. ופירש רש"י בסנהדרין, דהוא שלא כשיטת רשב"י, שאין הגוים נקראים אדם.

ורבינו תם מפרש דיש חילוק בין 'אדם' ל'האדם', דעובדי כוכבים בכלל 'האדם' נינהו. והא דקאמר כהנים לויים וישראלים לא נאמר, הכי קאמר 'אדם' לא נאמר, דהוי משמע כהנים לויים וישראלים, אלא 'האדם', ולכן מרבים גם את הגוי, מפני שגם הגוים הם בני אדם הראשון.

ועיין שם בחיד"א שמאריך מאד לבאר שבאמת הוא מחלוקת בין רבי מאיר לרשב"י. לשיטת רבי מאיר, גם הגויים נקראים אדם, ואילו לשיטת רשב"י אין הגוים נקראים אדם.

ביאור המחלוקת בין רבי יהודה לרשב"י

אם כל מה שהגוים עושים הוא רק לצורך עצמן

והנה לפ"ז כשנרצה לדון אם יש שליחות לגוי או לא, יתכן לומר שהוא תלוי במחלוקת של רבי מאיר ורשב"י. לרבי מאיר שהגוי נקרא 'אדם', שפיר יש לו תורת שליחות. משא"כ לשיטת הרשב"י, שאין הגוי נקרא 'אדם' כלל, רק הוא בבחינת בהמה, לא שייך אצלו תורת שליחות כלל.

ועפ"ז אפשר לבאר, דרבי יהודה סבירא ליה כרבי מאיר שיש לגוים תורת שליחות. ולכן שיבח את מעשי הגוים שהם עושים לנו שווקים ומרחצאות, מאחר שהם עושים כל זאת עבורינו ובשליחותינו. משא"כ רשב"י

ברית", היינו שיש עוד דרשה שלומדים מהברית שנאמר במלח שממתקת את הבשר, כך כל סוגי היסורים אפילו כשבאים ע"י שליח הם ממתיקים ומכפרים, ובודאי יצאו גם בכח יסורים אלו לחירות.

מאן פני האדון ה' דא רשב"י

ואפשר לבאר הטעם שרשב"י סבירא ליה שאין הגוים נקראים אדם כלל, עפ"מ שמבואר בשל"ה הקדוש, שאד"ם הוא מלשון "אדמה לעליון" (ישעי' יד:), ודבר זה לא שייך כלל אצל הגוים, ולכן סבירא ליה לרשב"י שהגוים הם בבחינת בהמה וחמור, ולא שייך אצלם כלל שם 'אדם'.

אמנם להבדיל כלל ישראל נקראים אדם, כי יש להם הכח לדמות כביכול עצמם להשי"ת, אדמ"ה לעליון. וכמו שמצינו ברשב"י, מאן "פני האדון ה'" (שמות כג:יז), דא רשב"י. כיון שקיים הפסוק 'אדמה לעליון', והיה האדם השלם. וזהו מה שאומר הפייטן 'נעשה אדם נאמר בעבורך', כיון שרשב"י קיים בשלימות בחינת אדם – אדמ"ה לעליון.

עוד אפשר לבאר, מאן פני האדון ה' דא רשב"י, דהנה כל המתפלל על ישראל הוא בבחינת שלוחו של מקום להתפלל על בניו – כלל ישראל. והדין הוא תמיד, שלוחו כמותו, ונמצא שנעשה כביכול שלוחו כמותו של השי"ת, בבחינת 'אדמה לעליון'. וממילא, מאן פני האדון ה' – דא רשב"י, כיון ששלוחו כמותו כביכול.

בזכות רשב"י אמרו כלל ישראל בהר סיני נעשה ונשמע

והנה בקבלת התורה אמרו בני ישראל נעשה ונשמע, ודבר זה למדו מרשב"י. כי הרי 'נעשה' אדם נאמר בעבורך, 'ונשמע' הוא אותיות 'שמעון' – בזכות רשב"י שלימד

לקחת את ישראל לגלות. אמנם במס' ברכות (ה.) יש מחלוקת מנלן שהיסורין ממרקין עוונותיו של אדם, יש אומרים שלומדים דבר זה מן התורה, קל וחומר משן ועין, מה שן ועין שהן אחד מאיבריו של אדם, עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם, על אחת כמה וכמה.

ורבי שמעון בן לקיש אומר, נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, נאמר ברית במלח, דכתיב "ולא תשבית מלח ברית" (ויקרא כ:יג), ונאמר ברית ביסורין, דכתיב "אלה דברי הברית" (דברים כח:טט). מה ברית האמור במלח מלח מממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין, יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם.

והנה לפי הדרשה הראשונה שדבר זה נלמד משן ועין, לפ"ז כשם שלגבי שן ועין רק אם הבעל הבית עוקר השן והעין להעבד אז העבד יוצא לחירות, משא"כ באנשים אחרים. ולפ"ז הוא הדין גם לגבי היסורים של אהבה, שדייקא אם הבעה"ב – השי"ת עושה לנו היסורים, הם נחשבים ליסורים של אהבה המכפרים, משא"כ כשהיסורים באים ע"י הגויים. משא"כ להדרשה השנייה שלומדים מן המלח הממתקת את הבשר, לפ"ז גם אם היסורים באים ע"י הגוים הם כפרת עוונות.

ומבאר המגלה עמוקות, דזהו מה שנאמר (שמות ו:ה) "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכור את בריתי". היינו שבני ישראל נאקו ובכו, מפני שמצרים מעבידים אותם, ולא השי"ת, ולגבי שן ועין אין העבד יוצא לחירות רק כאשר הבעה"ב עצמו עושה לו היסורים ולא ע"י שליח. ואם כן מהו התועלת בכל היסורים שלהם, הרי לא יצאו לחירות ע"ז.

וזהו מה שממשיך הפסוק "ואזכור את

כיון שהוא יו"ט הבא מכח הצדיק, והשי"ת מקפיד על כבודו עוד יותר מכבוד המקום.

יעזור השי"ת שנזכה לפרנסה בניקל, שידוכים טובים, אריכות ימים ושנים, שיתבטלו כל הגזירות רעות, הציל את הלחוצים, הרחבת הדעת, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו, אמן.

אותנו הכח הגדול של בני ישראל, בבחינת אדמה לעליון, בזכותו אמרו בני ישראל נעשה ונשמע וקיבלו את התורה הקדושה באהבה וברצון.

והנה ידוע שהקב"ה מקפיד על חילול כבוד הצדיק יותר מחילול כבוד השי"ת. ולפ"ז נמצא של"ג בעומר גדול יותר מכל המועדות,

יום ד' - שיעור לחברי הכולל

הבקי בספרי הרמב"ם יודע שיש הרבה פעמים שהרמב"ם מביא ברייתות דספרא וספרי אפילו היכי דהגמרא דידן חולק, ובפרט כאן אשר אין מבואר בש"ס להיפוך.

בקרבן העומר יש סברא מיוחדת שבנו ישראל לא יתשללו להביא

ומביא המנחת חינוך שהזית רענן כבר עמד בזה, וכתב דאף שעל שאר הדברים כופין, מ"מ כאן כיון דהחדש מתיר את התבואה באכילה, בודאי לא יתשללו הציבור להביא הקרבן עומר, ולכן אין צורך לכופ אותם על כך. וכמו שאין כופין על קרבן חטאת, כיון שהוא לכפרה, ובודאי ירצה האדם מאליו להביאו.

אמנם המנחת חינוך מקשה על זה, שהרי הדין הוא שאם לא הקריבו קרבן העומר, אין החדש אסור רק באותו יום, אבל בעוד שעה מועטת לאחר השקיעה, יהיה מותר כל החדש אף בלא הקרבן עומר, וממילא הרי שוב שייך לחשוש שהציבור יתשללו. ועיי"ש דבריו.

האם כופין על מצות ספירת העומר

והנה החמדת ישראל רוצה לחדש מכח דברי התורה כהנים, שכמו כן אין כופין על מצות ספירת העומר, שהרי אפילו על קרבן העומר

אין כופין את הציבור להביא קרבן העומר

בפרשתן כתיב (ויקרא כג:יא) "והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן".

המנחת חינוך חינוך (מצוה ש"ב) מביא דברי התורה כהנים (פרשת העומר י:ה), "והניף את העומר וגו' לרצונכם", אין כופין את הציבור בעל כרחם להביא את הקרבן עומר. מקשה המנחת חינוך שהוא חידוש גדול, שהרי בודאי לגבי כל שאר קרבנות הציבור, אם יש ביכולת לכופ את הציבור, בודאי כופין אותם כמו שכופין על כל המצוות עשה. וכן לגבי כל הקרבנות כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ומוכרחים לומר שכאן יש גזירת הכתוב שאין כופין.

ומבאר המנחת חינוך, דהנה לגבי כל הקרבנות דרשינן ממה שנאמר "יקריב אותו" (ויקרא א:ג), שכופין אותו אפילו בעל כרחו, והגם שנאמר "לרצונו" (שם), אך כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. משא"כ כאן דכתיב 'לרצונכם' לחוד, ואין לשון נוסף המורה על כפיה, לכן בעינן דוקא רצון גמור של הציבור.

והמנחת חינוך מקשה, למה לא הביא הרמב"ם דין זה להלכה, מאחר שהוא ברייתא ערוכה. והגם שאינה מובאה בש"ס דילן, אך

צדוק"ל תירץ, שאי אפשר לכפות את הציבור ליתן ממנו בעל כרחם, כי לפעמים זה יכול להגיע לחשש פיקוח נפש, שלא יהיה להם מה לאכול.

והנה ע"פ שיטת הראב"ד והר"ש משאנץ אתי שפיר מאד, כי פרשה ראשונה של קריאת שמע כתוב בלשון יחיד, ואילו הפרשה שניה כתוב בלשון רבים. ולכן דייקא בפרשה ראשונה כתיב 'ובכל מאודך' – אפילו הוא נוטל את ממונך, כי ליחיד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. משא"כ בפרשה שניה דקאי על הרבים, לא נאמר 'ובכל מאודכם', כי אין כופין את הציבור ליטול מהם בעל כרחם.

ונמצא שיש לנו למעשה שלשה שיטות בדבר, א) שבכל הקרבנות כופין חוץ מבקרן העומר משום גזירת הכתוב. ב) שבכל הקרבנות יש כלל זה שאין כופין את הציבור, ורק את היחידים כופין עד שיאמרו רוצה אני. ג) שגם לגבי הציבור יש הכלל שכופין אותם עד שיאמרו רוצים אנחנו, ואפילו לגבי קרבן העומר הוא כך.

טעם מצות ספירת העומר

והנה ידוע דברי החינוך (מצוה ש"ו) בטעם מצות ספירת העומר, כי התורה היא כל עיקרן של ישראל, ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה. ולכן נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, כדי להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

ואפשר לבאר שטעם מצות ספירת העומר הוא, כדי שקבלת התורה יהיה ברצון גמור ולא בכפייה, מאחר שהוא בחינת קרבן ציבור של כל ישראל כאחד. והנה בתחילה אין כל

לא היו כופין, כל שכן שעל ספירת העומר אין כופין.

אמנם באמת אפשר לחלק, ודוקא הקרבן יש לה דין קרבן ציבור, ודייקא את הציבור אין כופין להביא את הקרבן. משא"כ ספירת העומר שהוא מצוה דרמית על כל יחיד ויחיד לספור ספירת העומר בכל לילה, הו"ל דין קרבן יחיד שכן כופין עליה.

החילוק בין ציבור ליחיד לגבי כפייה להביא קרבן

והנה שיטת הראב"ד הוא, שבכל קרבן ציבור אין כופין את הציבור בעל כרחם להביא את הקרבן, עד שיאמרו רוצים אנו, ואפילו בלחם הפנים. ומה שאמרו ממשכנין על הקרבן, הוא דוקא בקרבנות יחיד.

ובן הוא גם שיטת הר"ש משאנץ, שהוא דין כללי בכל קרבן ציבור, כיון שהוא גנאי לקרבן ציבור שיובא בהכרח ובכפייה. אמנם הר"ש משאנץ חולק על הראב"ד בפרט אחד וסובר, שאפילו אם בסוף אמרו הציבור רוצים אנחנו, אין מקריבין את הקרבן, כיון שיש כבר גנאי בדבר, מאחר שבתחילה היה צורך לכפותם על כך. משא"כ להראב"ד, אם אמרו בסוף רוצים אנחנו, מקריבים את הקרבן. ובתרגום יונתן (שמות כה:ב) איתא לגבי תרומת המשכן, שיש ליקח את הנדבות רק ברצון, ולא בכפייה.

למה בפרשה שניה של קריאת שמע לא נאמר 'ובכל מאודכם'

והנה ע"פ שיטת הראב"ד והר"ש משאנץ, אפשר ליישב החילוק שמצינו בין הפרשיות של קריאת שמע, דבפרשה ראשונה נאמר "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ואילו בפרשה שניה נאמר רק "בכל לבבכם ובכל נפשכם", ואילו 'ובכל מאודכם' לא כתיב. ויש על זה כמה תירושים. הרה"ק מקאצק

ועפ"ז אפשר ליישב קושיית ההפלא"ה על נוסח הברכה 'אשר בחר בנו מכל העמים', דלכאורה הוא להיפך, לא השי"ת בחר בנו מכל העמים, רק בני ישראל הם היו היחידים מכל העמים שבחרו ורצו את התורה, משא"כ כל הגוים מיאנו לקבל את התורה. ונמצא שנוסח הברכה צריך להיות לכאורה להיפך, 'אשר אנו בחרנו בתורה מכל העמים', ולא 'אשר בחר בנו מכל העמים'.

וההפלא"ה מתרץ, שבאמת רק השי"ת בחר בנו מכל העמים, כי ע"י שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים ונתן לנו את המן ושאר כל הטובות, בזה הכניס בנו חשק ורצון לומר נעשה ונשמע. ונמצא שלמעשה השי"ת הוא אשר בחר בנו מכל העמים, ולא להיפך.

אשר בחר בנו מכל העמים

אך לפי הנ"ל אפשר לומר, דהנה מה שהגוים לא רצו את התורה, הוא מפני אין להם יצה"ר כל כך, וממילא אין להם חדוותא דשמעתתא, משא"כ בני ישראל שיש להם יצה"ר גדול, ויש להם שמחת הנצחון וחדוותא דשמעתתא, לכן אמרו נעשה ונשמע בשמחה וברצון. ונמצא שדייקא השי"ת בחר בנו מכל העמים ע"י שנתן לנו יצה"ר גדול.

ועפ"ז אפשר לבאר דברי המדרש, "תמימות תהיינה" (ויקרא כג: טו), אימתי הם תמימות, בזמן שהם עושים רצונו של מקום. היינו שע"י ימי הספירה, שבני ישראל אומרים בכל יום 'רוצה אני', ממילא בסופו של דבר בחג השבועות הם כבר בבחינת עושים רצונו של מקום באמת, ואז נעשים ימי הספירה 'תמימות', כיון שפעלו את תכליתם הנרצית.

יעזור השי"ת שכבר נזכה בקרוב לגאולה השלימה.

כך חשק להאדם ללמוד, כמו שאמר הרה"ק מפשעווארסק זי"ע, שמה שהבחור אינו רוצה ללמוד בהתחלה הוא דבר טבעי, כי היצר וחומר הגוף אין מניחין אותו. אך צריכין לקיים בזה, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

ע"י אמירת 'רוצה אני' מ"ט ימים נעשים באמת עושים רצונו של מקום

ובבמו שכתב הרמב"ם (הל' גירושין פ"ב ה"כ), שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן. אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו.

ואולי לכן נצטוינו במצוות ספירת העומר, כדי שנאמר במשך מ"ט ימים בכל יום ויום 'רוצה אני'. כמו שכתב החינוך, שע"י ספירת העומר בכל לילה, מגלים דעת שרצונינו ושאיתנינו לקבל את התורה. וממילא כשמגיע כבר חג השבועות, כבר תשש יצרו, וכבר אומרים בלב שלם ובאמת 'רוצה אני' - נעשה ונשמע.

דוקא בכח היצר הרע יש לבני ישראל חדוותא דשמעתתא

ובאמת יש צורך בהיצה"ר בעבודת ה' כמו שמבאר בזה"ק (פ' תולדות דף קל"ח) שרק בכח היצר המפתה את האדם לרע, וצריכים ללחום אתו מלחמה קשה, עי"ז זוכים לחדוותא דשמעתתא, כיון שיש לנו שמחת הנצחון, מה שניצחנו את היצר הרע.

ליל שב"ק חת"ק

אותו אבן, הריני רואה שעשו את אשר צוה ה'. וי"ל לצד שהיה הדבר ע"י מריבה ומחלוקת שהיתה בין הישראלי ובין בן הישראלית, יש מקום לומר שעשו בו משפט כתוב לאמצעות גם כן טינא שבלב. לזה אמר 'עשו כאשר צוה ה'', פ"י לצד מצות ה' הוא שעשו.^א

הכוונה שעשו כאשר צוה ה' בלי טינא

ולענ"ד דיש לבאר כוונת הרמב"ן שכתב 'ועשו כן כל בני ישראל לשמור ולעשות כאשר צוה ה' את משה, ולא לשנאת בן המצרי שנצה עם הישראלי אלא לבער הפגום מתוכם'. ובפרט דברי האור החיים הקדוש שהיה הדבר ע"י מריבה ומחלוקת שהיתה בין הישראלי ובין בן הישראלית, יש מקום לומר שעשו בו משפט כתוב לאמצעות גם כן טינא שבלב.

ואהבת לרעך כמוך בנהרג במיתת בי"ד

בהקדמ דברי זה"ק (שו"ת בית שערים חלק אור"ח סי' ס"ט) ומה שנתקשית על הגמ"י (פ"ו מהל' דיעות) שכ' דמ"ע של "ואהבת לרעך כמוך" הוא דוקא שהוא רעך בתורה ובמצוות. אבל אדם רשע ואינו מקבל תוכחה מצוה לשנאו. וק"ל איך דרשינן (סנהדרין נב.) ואהבת לרעך כמוך – ברור לו מיתה יפה. הא במחייב מיתה ב"ד, ע"כ התירו בו והתירו עצמו למיתה, ואין לך מומר גדול מזה כדאמרינן (חולין מא.) א"כ איך שייך גבי' מ"ע של "ואהבת לרעך כמוך".

ונ"ל כשנדקדק בלשון הגמ"י שהוסיף שאינו מקבל תוכחה, וה"י די באמרו אדם

"וידבר משה אל בני ישראל ויוציאו את המקל אל מחוץ למחנה וירגמו אותו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה" (ויקרא כד:כג).

רמב"ן ואור החיים הק':

"ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה"

והנהגת הרמב"ן כתב, "ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה" – אף לסמיכה אף לדחייה אף לתלייה, אף ל'לא תלין נבלתו על העץ' (תורת כהנים פ"כ י'). ור"א אמר בפשוטו, כי עשו מאותו היום והלאה כמשפט הזה בחובל. ואינו נכון שיהיה כתוב על העתיד. ופשוטו, 'וירגמו אותו אבן', כי עשו בני ישראל המצוה אשר צוה ה' את משה, כי כן יכפול בכל השומרים מצות ה', כמו שנאמר בפרשת הפסח (שמות יב:כח), וכמו שאמר בפרשת הפקודים (במדבר א:גד) "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו". וכן במטות הנשיאים (שם יז:כו) "ויעש משה כאשר צוה ה' אותו כן עשה".

והנהגתו בעיני ככאן, מפני שפרט בתחילה הסקילה ואח"כ חזר ואמר 'ובני ישראל עשו', כי טעם הכתוב לומר, כי כאשר דבר משה אל בני ישראל הוציאו מיד את המקלל ורגמו אותו, ועשו כן כל בני ישראל לשמור ולעשות כאשר צוה ה' את משה, ולא לשנאת בן המצרי שנצה עם הישראלי, אלא לבער הפגום מתוכם, ע"כ.

ובן האור החיים הקדוש כ', ובני ישראל עשו וגו' – קשה מה מקום 'ובני ישראל עשו וגו' אחר שאמר 'ויוציאו את המקלל וגו' וירגמו

^א או נתכוין הכתוב להעלות המצוה שעשאוה כל ישראל, הגם שלא היתה בו יד כולם. או ירצה, שע"י מעשה זה שקנאו קנאת כבודו יתברך, העלה עליהם הכתוב ג"כ כאילו עשו כל התורה, והוא אומרו "כאשר צוה ה' את משה" בדרך כלל.

שהרי במחויב מיתת ב"ד אפשר שמקבל תוכחה ואסור להראות לו שנאה.

משפטי ה' אמת צדקו יחידיו

וביתר שאת עפ"מ שפירש הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן וצוקללה"ה הפסוק "משפטי ה' אמת צדקו יחידיו" (תהלים יט:), דמשפט השי"ת חלוק ביסודו ממשפט בשר ודם – דבמשפט בשר ודם דנים בית דין את האדם לפי מעשיו. אבל במשפטי ה' דנים לא רק את האדם, אלא גם את כל סובביו, שהם בני משפחתו, קרוביו ידידיו ורבותיו. וכן הצדיקים שמתפללים עבורו. ואם אין מגיע להם זה הצער ועגמת הנפש הבא בעקיפין עקב גזר הדין, לא יענש האדם. ואם כן הם ישרים הן מצד האמת והן^ב מצד הצדק, ע"כ.

וחכ"נ כאשר צוה ה' ולא ה' צער אפילו לחקובים כי עשו כאשר צוה ה'

ובזה יש לומר ביאור הגמרא (עירובין יט.) וא"ר ירמיה בן אלעזר: בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם – מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות, מטילין לו חכה

רשע. אבל יתכן שהרי כ' מצוה לשנאותו, שנ' "יראת ד' שנאת רע" (משלי ח:יג) וכו' ולפ"מ ש במכתבי הקדום קשי', הלוא מקרא זה נאמר על שנאה שבלב, אבל מ"מ אינו מצוה להראות לו שנאה שע"כ גם הוא ישנאהו, כי "כמים הפנים לפנים" (שם כז:יט), ומתוך כך יבואו לידי שנאה גמורה, וכמ"ש בש"מ (ב"מ לב:) ה"נ"ל. ומ"ע ד'ואהבת' אינה בלב אלא במעשה, וא"כ י"ל דשפיר מחויב במ"ע ד'ואהבת לרעך'.

אלא דאמרין (ערכין טז:) תמהנו אם יש בדור הזה מי שמקבל תוכחה, אם אומר לו טול קיסם מבין עיניך א"ל טול קורה מבין עיניך, ע"ש בפירש"י. וא"כ בלא"ה שונאי' זא"ז, ושפיר מותר להראות לו שנאה כיון דמצוה לשנאו וא"צ לקיים 'ואהבת' אפילו במעשה. ולכן הוסיף הגמ"י שאינו מקבל תוכחה. ולפ"ז גם במחויב מיתת ב"ד אפשר שמקבל תוכחה ואסור להראות לו שנאה, וממילא אית' במ"ע ד'ואהבת' ברור לו מיתה יפה, וא"ש:

ובזה יש לפרש הלשון שלא היה טינא בלב,

^ב ז"ל הדברי בינה ושבועות, דקי"ט: הנה איתא בגמרא (ב"ב קטז.) מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. והענין הוא, דהנה כתיב (תהלים יט:) "משפטי ה' אמת צדקו יחידיו". כי אם השי"ת גוזר איהו דבר על האדם, אזי כביכול הוא שוקל כמה צער ויסורים יגיע לו לאדם מזה הגזירה. ואם הולך אצל החכם, אזי משתתף עמו בזה הצער, ומרגיש בעצמו זה הצער, ועי"ז נוטל חלק מן הצער הזה, ומקטין בזה צערו של האדם הבא לפניו, ונתבטל הגזירה. וזה "משפטי ה' אמת צדקו יחידיו", היינו: באיזה אופן יוכל להיות משפטי ה' אמת, וגם שיהיה בחינת צדקו, שהוא בחינת צדקה וחסד, שיהיה נעשה מבחינת המשפט צדקה וחסד? כשהיו "יחידיו", כאשר יהיה אחדות אחד בין אחד לחבירו, שירגיש כל אחד בצער חבירו, עי"ז יהיה המשפט אמת, וגם יהיה נמשך נחינת צדקה, שיתבטל ממנו הגזירה.

וזה מה שאיתא בגמרא (ברכות לד:), אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים וכו' אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפילתי בפי וכו'. היינו, כשאני יודע בעצמי שבאתי לשלימות המצוה מ'ואהבת לרעך כמוך', ואני מרגיש בעצמי הצער והיסורים של זה האיש, מזה בעצמו אני יודע שבוודאי יעזור השי"ת רפואה ורחמים לזה האדם. וזה 'אם שגורה בפי' – בפי ממש, שאני מתפלל על עצמי ממש כמו על האדם, כי נוגע הדבר אלי, שאני טובל צער ויסורים ממש כמו חבירי, אז יודע אני שתפילתי תעלה לרצון לפני אדון כל. כי כל המשכת הרחמים תלוי בהתחברות עם חבירו באחדות אחד ממש, עכ"ל. ק. נעתק מספר מבשר טוב כח הצבור (מאמר תחיית המתים ל"א).

דבר ומדה ומדה. וממילא דמיה תהלה ולא עוד אלא משבח, איך שהכל בדיוק על תלה בנויה.

השי"ת ירחם עם העמוסים ויזכור ברית איתנים ונזכה לישועת ה' כהרף עין ברוחניות ובגשמיות, בני חיי אריכי ומזוני ויוחי וחן וחסד בשידוכים טובים והשראת שלום בעולם בפרטיות ובכלליות, ונזכה לביאת משיח צדקנו בב"א.

לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך. מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום - שותק, שנאמר "לך דמיה תהלה" (תהלים סה:ב). ולא עוד אלא שמשבח, שנאמר 'תהלה'. ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן, שנאמר "ולך ישלם נדר" (שם).

והכוונה בזה, כי במלך בשר ודם כשהורג, אז הרבה אנשים נשארו עם צער שלא מגיע עליהם. אבל אצל הקב"ה, מחושב בדיוק כל

סעודת רעוד"ר

מ"ד) ואף אם הדיין יודע בעצמו ששני בעלי דינים שוין בעיניו, רק מבין שבעל דין אחד חושדו שמקריב דעתיה להשני ביותר, ימנע את עצמו מלישב בדין. מי לנו גדול כמשה רבינו ע"ה, ואומר הזוהר (ח"ג דף ר"ה ע"ב) על 'ויקרב משה את משפטן לפני ה' (במדבר כז:ה). כי משה רבינו ע"ה הבין בדברי בנות צלפחד, שחושדין את משה, איך שיש לו איזה נטירה בלב על צלפחד, על כן 'ויקרב את משפטן לפני השם' יתברך, עיין שם.

חת"ס: משה רבינו פסק על רוח הקודש

וביתר עפ"י דברי החת"ס (שור"ת חת"ס ח"א אור"ח סי' ר"ח באמצע התשור) ומשור"ה אין זה נוהג [שיאמר שקיבל גילוי מן השמים על חלק מהתורה] אלא אחר מיתת משה רבינו ע"ה, אבל אצל מרע"ה בעצמו לא היה שייך חשש זה, דהרי המגדף שרצה לנטוע אהלו בשבט דן ויצא מבית דינו של משה חייב,

"ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי: ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אותו אל משה ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן: ויניחיהו במשמר לפרוש להם על פי ה' וגו' וידבר משה אל בני ישראל ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה וירגמו אתו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה" (כד י"ב, כג).

פי' התיב"ע: לפרוש להם על פי ה'

עיין בתרגום יב"ע, דבדיני נפשות לא עשה בזריות אלא שאל. וז"ל, בגלל למילפא רישי סנהדרייתא ד'ישראל דעתידין למיקום בתריה ד'הוון ו'רזין בדיני ממונא ומתננין בדיני נפשטא ולא יב'התון למישאאל דינא דמתקשי להון. עיי"ש.^א

ביותר עפ"י דברי של"ה (ר"ה פרק נר מצוה

^א תרגום המיוחס ליונתן (ויקרא כד:יב) דין הוא חד מן ארבעתי דינין די עלו קדם משה נבייא ודן יתהון על פום מימרא דלעיל מנהון דינא ממונא ומנהון דינא נפשטא. בדיני ממונא הוה משה ורזי, ובדיני נפשטא הוה מתון, ובאילן אמר משה לא שמעית מן בגלל למילפא רישי סנהדרייתא ד'ישראל דעתידין למיקום בתריה ד'הוון ו'רזין בדיני ממונא ומתננין בדיני נפשטא, ולא יב'התון למישאאל דינא דמתקשי להון, ארום משה רבהון ד'ישראל צדיק דימיר 'לא שמעית'. בגין כן אצנעו יתיה בבית מטרא עד זמן דיתפרש להון על גזירת מימרא די:

(סוכה נב.), וקשה הא לכך נברא. וצריך לומר שבשביל זה נענש שעושה עצמו ליצר טוב. ובוזה יובן השוחט דעלמא חייב, וקשה הלא לכך נברא, ומשני משום שצובע עצמו בדמות יצר טוב ועי"ז נוטל נשמה. ופר"ך וכו' ומשני אף נטילת נשמה ודפח"ח, עכ"ל.

העצה לראות איך נמשך ולמה נמשך אחר העשיה

אמנם יש למצוא עצה לדעת בזה, והיא עפ"מ שראיתי בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' ל"ו) ליישב מנהג כמה צדיקים מדורות שלפנינו שהעניקו חמה בקומתן שהתפללו אחר זמן תפלה, והרבה גדולים מהמתנגדים צווחו עליהם ככרוכיא.

וראיתי בס' עטרת זקנים שגדול א' שאל להגאון"ק מטשעכינאו וצ"ל למה אינו מוחה באותן הצדיקים שמאחרין זמן תפלה, דעברו אדרבנן וברכותיהן לבטלה. ועי"ז השיב הג"ל דקיי"ל עבירה גוררת עבירה (אבות פ"ד מ"ב), ואם היה בזה עבירה, כבר היו נוטין לגמרי מדרך התורה. וכשאנו רואים שהם יראים את ד' ונוהרין בכל דבר יותר משאר העם, מזה מוכח שאין בזה עבירה, עכ"ד. וכן מובא בשם החידושי הרי"ם בס' שש"ק [שיח שרפי קודש].

ולפ"ז יש עוד דבר שיוכל לראות פני השכינה אם הוא עצת היצר - אם אחר שגמר המצוה לבד נגרר לעשות עוד מצוות, א"כ בודאי מה שעשה זה ג"כ מצוה. אבל אם אחר שעשה מה שלא ידע מה לעשות כי היצר הרע נדמה שזה מצוה, א"כ למה אח"כ נגרר לדבר עבירה, אז כבר אינו רשאי לעשות עוה"פ. ומשו"ז חזר 'אחטא ואשוב' ב' פעמים (יומא פה:), כי למה הי' צריך לעשות תשובה מקודם, והרי על מצוה אין עושין תשובה. א"כ מוכרח שלא הי' דבר מצוה.

ועד"ז יש לפרש מש"כ במדרש (ויק"ר ל"ה א')

ד'למשפחותם לבית אבותם' כתיב (תו"כ אמור פי"ד, ומובא ברש"י כד:), וקשה מ"מ מי הגיד לנו שאיננו משבט דן, וכי מפני בעילה א' שבעל הנוגש המצרי את אמו נידון לבן איש מצרי, הלא קיי"ל רוב בעילות אחר הבעל אפילו פרוצה ביותר, כ"כ בה"ג (הל' מילה, והובא בהרא"ש פ' יש נוחלין דף קכ"ז ע"ב, ומביאו ב"ש סי' ד' ס"ק כ"ו).

נ"ל מי הגיד שהיה בן מצרי אם לא מרע"ה ברוח הקודש. ולזה יוצדק שיצא מבית דינו של משה מחייב, ומשו"ה חרה אפו של זה וגידף. והנה פשוט דאם יאמר נביא על א' שהוא פסול, לא נפסוק דין על זה. ועיין מתניתין (עדות פ"ח מ"ז) שאין אליהו בא וכו', ונחמ"י אמר להכהנים שלא מצאו יחוסיהם, "עד עמוד הכהן לאורים ותומים" (נחמ"י ז:סה), משמע ע"י אורים ותומים יתבררו, היינו היכא שאנו כבר מסופקים, אבל לומר על אחד שהוא בחזקת רוב בנים, בוודאי הוא בכלל 'לא בשמים היא' (דברים ל"ב), ורק מרע"ה היה בידו כן, ולא אחר. עיי"ש.

ובידוע הגמ' (ר"ה כא:), שביקש שלמה להיות משה לדון ברוח הקודש. מ"מ כאן חידש לן התורה שאפילו שהיה משה רבינו יכול לידון ברוח הקודש, מ"מ הלך לשאול פי' ה'.

צובע המצוה לעבירה ולהיפוך

ועד"ז יש לומר דידוע המסתפק על מצוה, הדבר הגרוע ביותר הוא שעושה היצר הרע בימים אלו מעבירה מצווה, וכמו שמבואר בספה"ק אורח לחיים (פ' לך לך). וכן כתב בספה"ק בן פורת יוסף וזל"ק, שמעתי ממורי פירוש הש"ס (שבת עה.) שוחט משום מאי מחייב, משום צובע, וחד אמר משום נטילת נשמה. ופר"ך משום צובע וכו' אלא אף משום נטילת נשמה. כי היצר הרע נידון לעתיד

עזרו לא היה יכול לו וכו'. והעיקר על זה צריך לבקש מאת השי"ת, ובלתי עזר השי"ת אי אפשר לשבר הקליפה זו וכו', עכל"ק. הרי שבלי עזרת השי"ת אי אפשר בשום פנים ואופן להינצל מזה היצר הרע שמהפך עבירה למצוה, ואין לו שום עצה ותבונה רק סייעתא דשמיא ורחמי שמים, ובתפילה ותחנונים יודיעו לו מן השמים מהו מצוה ומהו עבירה.

"ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה"

וזהו הביאור "ויניחוהו במשמר לפרוש להם על פי ה'" (ויקרא כד:יב), כי משה רבינו אפילו שהיה יכול לידון ברוח הקודש כדברי החת"ס, מ"מ וינחוהו במשמר כדברי התרגום יונתן, שבדיני נפשו לא ימהרו לדרון. ואח"כ מביא "וידבר משה אל בני ישראל ויוציאו את המקל אל מחוץ למחנה וירגמו אתו אבן" (שם:כג) כח הגדול של המצוה, שאחר המצוה נמשך למצוה אחרת - זה ראייה גדול שהרי כלל ישראל עשו אחר הסקילה "ובני ישראל כאשר צוה ה' את משה" (שם) ורצו לעשות מצוה, ידעו שזה היתה מצוה.

השי"ת יעזור שנוכל ללכת בדרכי השי"ת בלי מכשול ויושפע שפע רב לנו ולכל ישראל ברוחניות ובגשמיות בני חיי אריכי ומזוני רויחי וסייעתא דשמיא וחנא וחסדא בשידוכים הגונים וחיי נחת, ובקרב נזכה לביאת משיח צדקינו בב"א.

עה"פ "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך" (תהלים קיט:נט). אמר דוד, רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ע"כ. היינו שאמר דוד שבכל יום ויום הייתי אומר למקום פלוני אני הולך וכו' ולא ידעתי אם זה רצון השי"ת, אבל כשראיתי שאחר שהלכתי באיזה מקום, הי' רגלי מוליכות אותי לבית המדרש, א"כ מוכרח להיות שזה הי' דבר מצוה והי' מצוה גוררת מצוה, וממילא הי' הרגלים מוליכות אותי לבית המדרש.

וראיתי מה שכתב מחו"כ"ק אדמו"ר הגה"ק מביאלא [שליט"א] צוק"ל בס' מבשר טוב (פט"ו) שמבואר מתוך דברי קדשו, שעל אופן כזה לא ניתן רשות להיצר הרע להטעות, מכיון שהוא כמעט למעלה מכוחותיו של אדם לעמוד בנסינות הללו בזמן שמראה לו היצר על עבירה שהיא מצוה.

ובתב בספה"ק דברי בינה (ריש פ' בשלח) שרק ע"י תפילה ותחנונים להשי"ת אפשר לינצל מהיצר הזה. חל"ק, והנה אע"פ שמתגבר האדם וכו' עוד צריך לעזר השי"ת, שיעזור לו השי"ת שיהיה בשלימות, שלפעמים יוכל היצר הרע להתלבש כנגדו ויראה לו דבר מצוה בדבר עבירה ח"ו וכו'.

וזה שאמרו בגמרא (סוכה נב.) אלמלא הקב"ה

ומי שילמוד במשנה הלכות
אי"ה אם יהי' לי זכות בעוה"ב
אשתדל להתפלל בעדו

מקראות שו"ת מנחת מאה' תשס"ז

מדאי מקומות

בשז"ת משנה הלכות השייכים ללימוד דף היומי

מס' שבועות

- טז. אוכלין וכו' קדשים קלים וכו' שאין חומה וכו' לעתיד לבא ..... ה-סב
קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ..... ה-סג
יז. נזיר בקבר בעי שהיה וכו' באונס וכו' בחוץ תיקו ..... ה-רסז, ט-רכב, רכג, יד-ו
תוד"ה צריך ..... יד-ו
תוד"ה או ..... ט-רכב, טז-צד, טז-קה
תוד"ה נזיר ..... י-קנב
יז: זר שהפך בצינורא וכו' מיעכלי בחד שעתא ..... ו-נג, ז-נב
הנכנס לבית המנוגע וכו' חוץ מחוטמו טהור ..... ג-רכו
קסבר יכולני לבעול ..... ט-תד
תוד"ה אי ..... ט-רנא
יח. בשאין סמוך לוסתה וכו' אנוס ..... ה-א
היה משמש וכו' נטמאתי ופירש מיד חייב ..... ז-קלב, ט-שצה
המשמש מות בעריות פטור ..... יז-עא
יט. רש"י ד"ה פרט ..... ד-א
תוד"ה פרט ..... ד-א
כ: נשים חייבות בקידוש וכו' שישנו בשמירה וכו' נמי בזכירה ..... ז-לו
זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו ..... ו-נד
תוד"ה דכי ..... ג-קסא, יח-שנה, יט-שלח, שלט
תוד"ה נשים ..... יד-מוג
תוד"ה כל ..... ז-לו
כא: ר"ע בכל התורה כולה כר"ש ס"ל דמחייב במשהו ..... יט-שמוב
דאמרו ליה לר"ע וכו' ומפרש חייב סתם נמי ..... ג-קסא
רש"י ד"ה בכל ..... ג-צו, ח-ריא, יט-שמוב
רש"י ד"ה מפרש ..... ג-צו, יט-צב
תוד"ה כרבי ..... ז-פג

שיעורי הלכה

י"ד טבת שנת תשע"ה לפ"ק

הלכות שבת - הנאה ממלאכת עכו"ם בשבת (ח"א)

וממילא מפורש בהדיא דאין צו איסור דאורייתא.

רש"י: האיסור משום לא יעשה ע"י אחרים
אולם בפרשת צא (שמות יב:טז) כתיב
"וביום הראשון מקרא קודש וביום
השביעי מקרא קודש יהי' לכם כל מלאכה
לא יעשה בהם וגו'". ופירש רש"י 'לא
יעשה בהם, אפילו ע"י אחרים'. ומשמע
אפילו ע"י גוים. ואכן הרמב"ן שם חתם
מי הם אלו האחרים – אם ישראל הרי הם
עצמן מזהרין על עשיית המלאכה [אלא
שאם אני מטעה אותו באיסור מזהר
עליה משום 'ולפני עור לא תתן מכשול'].
ואם הם גוים אין לנו מזהרין בתורה על
מלאכה של גוי כלל, לא ביום טוב ולא
בשבת, אלא שיש בה שבות מדבריהם עם
האמירה שלנו, כמו שאמרו (שבת קנ.)
האמירה לעכו"ם שבות.

ושוב מציא הרמב"ן דברי המכילתא (צא
פ"ט) כל מלאכה לא יעשה בהם לא תעשה
אתה ולא יעשה חבריך ולא יעשה גוי
מלאכתך או לא תעשה אתה ולא יעשה
חבריך ולא יעשה נכרי מלאכתו, ת"ל ששת
ימים וגו' אצל יעשה נכרי מלאכתו דברי

יסוד איסור אמירה לעכו"ם

יסוד ושורש איסור אמירה לעכו"ם –
מהו האיסור ליהנות ממלאכה שעשה
עכו"ם בשבת בשביל ישראל, ומהו גדר
האיסור.

דעת הסמ"ג שהוא איסור דאורייתא

דעת הסמ"ג (הוצא בבית יוסף סי'
רמ"ד) שהוא איסור מדאורייתא, וז"ל
(ל"ת ע"ה): תניא במכילתא (צא פרשה
ט') "כל מלאכה לא יעשה בהם" לא תעשה
אתה ולא יעשה חבריך ולא יעשה הגוי
מלאכתך, משמע מכאן שאסור לישראל
להניח לגוי לעשות מלאכתו בין ביום טוב
בין בשבת מדאורייתא.

רוב הפוסקים סוברים שהוא איסור דרבנן
ובבר תמיה עליו רוב הפוסקים, שהרי
אמירה לעכו"ם אינה אלא שבות מדרבנן
(שבת קנ.), וכן בשער הגיון (סי' רמ"ג
סק"ו) כ' שמכל הפוסקים משמע דהוא
רק מדרבנן. ומציין לעיין ברמב"ן [שנביא
להלן מדבריו] שכתב ג"כ דנפקא מוטעית
הוא במכילתא הנ"ל, וכן הסכים הגר"א
בהגהותיו על המכילתא דנפקא העיקרית
היא כמו שהעמק בילקוט (צא רמז ר"א),

בש"ס אמירה לעכו"ס שבות, היינו כשאינה מלאכת ישראל. אלא באומר לעכו"ס לעשות מלאכתו של עכו"ס עצמו דא הוא שבות דרבנן, דאין לא מצוים על מלאכה הנכרי, והוא צעמא אינו מצווה על שמירת שבת. אבל לעשות מלאכתו של ישראל דאורייתא הוא.^א ואולם להלכה נקטינן שהוא רק דין דרבנן.

רמב"ם: גזירה דרבנן

שלא יבוא הישראל לעשות מלאכה

הרמב"ם (פ"ו ה"א) סובר שזה איסור דרבנן בלבד שמא יבוא הישראל לעשות מלאכה צעמא, וז"ל: איסור לומר לנכרי לעשות לנו למלאכה בשבת, אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה איסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה צענייהן ויצוהו לעשות צעמא.

רש"י: האיסור הוא משום

'ממצוא חפצך ודבר דבר'

רש"י (ע"ז טו. ד"ה כיון) כתב טעם אחר להאיסור, שהוא איסור משום "ממצוא חפצך ודבר דבר", וכדרשת חז"ל שדיבור איסור.^ב

ר' יאשיה. ר' יהונתן אומר א"ל והלא כבר נאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. והרי דברים ק"ו, ומה שבת חמורה אין אתה מוזהר על מלאכת הנכרי במלאכתך וכו' וצרייתא זו אסמכתא הוא שבאו לאסור מדבריהם אמירה במלאכת שלנו, וסמכו אותה למקרא זה אבל במלאכת הנכרי בשלו מותר. ולפי דברינו למדנו שלא גזרו באמירה לנכרי אלא בשלנו, והאריך שם דאלו הצרייתות מוטעות ואין לסמוך עליהם כפשוטן.

ובפירוש המזרחי השיג על הרמב"ם דלא ידע מנא ליה להרמב"ם דהצרייתות מוטעות הן. ואם מפני שהדין היא דאמירה לעכו"ס מדרבנן, דילמא משום דקיי"ל כר' יונתן דפליג עליה דר' יאשיה הוא, אבל לר' יאשיה הכי נמי דאיסור מן התורה.

דעת היראים שהוא מדאורייתא

ומצאנו לעוד אחד מהראשונים שפסק שהוא מדאורייתא, והוא דעת הר"א ממ"ץ (יראים מצוה קי"ג) הביא דברי המכילתא, ופסק כר' יאשיה דאמירה לעכו"ס דאורייתא הוא, וס"ל דדרשא גמורה הוא. והא דאמרין בכל מקום

^א במגיד משנה על התורה (פ' בא) כ' כ"ק אאדמו"ר זי"ע ליישב דברי רש"י שאיסור אמירה לאחרים הוא מן התורה, די"ל דרש"י לשיטתו (ראה להלן בדברינו) דס"ל דעכו"ם יש לו שליחות לחומרא בשבת, ולפ"ז שפיר י"ל דהזהירה התורה אפי' ע"י אחרים. עוד י"ל לפי שיטת היראים דאמירה לעכו"ם שבות, היינו כשאומר לעכו"ם לעשות מלאכתו של עכו"ם, אבל האומר לעכו"ם לעשות מלאכת ישראל כה"ג אמירה לעכו"ם אסור מדאורייתא.

^ב וראה בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' מ"ו) שם השיב כ"ק אאדמו"ר זי"ע על מה שנשאל דלפי רש"י עה"ת שהזכרנו לעיל יוצא שאמירה לעכו"ם הוא דאורייתא מקרא ד'לא יעשה', וא"כ למה כתב כאן שהוא משום 'ממצוא חפצך' שהוא קרא מדברי קבלה, ונמצא לכאורה דבריו סותרין.

רש"י: האיסור הוא משום
שיש שליחות לנכרי לחומרא

ועוד טעם אחר יש ברש"י (שבת קנג.
ד"ה מ"ט) שהוא משום שליחות, שהנכרי
הוא שליח הישראל לעשות מלאכה,
ואע"פ שאין אומרים שלוחו של אדם
כמותו מן התורה אלא בישראל הנעשה
שליח לישראל, שנאמר בתרומה (במדבר
יח:כח) "כן תרימו גם אתם תרומת ה'",
ודרשו חכמים (קידושין מא:): 'גם' לרבות
שלוחכם, מכאן ששלוחו של אדם כמותו.
ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית,
אבל הנכרי אינו בתורת שליחות מן
התורה. מ"מ מדברי סופרים יש שליחות
לנכרי לחומרא (שו"ע הרב סי' רמ"ג
ס"א).

ויש נפקא מינה להלכה בין שני הטעמים
של רש"י: אם אומר לנכרי מערב שבת
לעשות מלאכה בשבת, הרי לפי הטעם של
'ודבר דבר' יהיה מותר, שהרי אינו מדבר
דיבור האסור בשבת. ומאידך אסור לומר
לו בשבת לעשות מלאכה צמודאי שבת, כי
הדיבור האסור נאמר בשבת עצמה. וכמו
כן להיפך לטעם של שליחות, אם יאמר לו
מערב שבת לשבת אסור, כי המלאכה
נעשית בשבת. אבל אם יאמר לו משבת
למוצאי שבת מותר. ורק כשאומר לו בשבת
לעשות בשבת אסור משום שני הטעמים
יחד.

ומסתבר שלפי הדרשה של 'לא יעשה
זה' יהיה אסור ג"כ רק כשהמלאכה
נעשית בשבת. וגם לטעם הרמב"ם שלא

תהא השבת קלה צעיניהם, יש לומר
שהאיסור הוא רק בשבת עצמה, אבל אם
אומר קודם השבת, עדיין אין השבת קלה
צעיניו.

אמירה לעבו"ם בשבת ברמז
דרך ציווי ובדרך סיפור

בשור"ע סי' ש"ז סע' ז' "אסור לשכור
פועלים ולא לומר לאינו יהודי לשכור לו
פועלים בשבת, אע"פ שאין הישראל צריך
לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, שכל מה
שהוא אסור לעשותו אסור לומר לאינו
יהודי לעשותו. ואפילו לומר לו קודם
חשיכה לעשותו בשבת אסור. אבל מותר
לומר לו אחר השבת למה לא עשית דבר
פלוגי בשבת שעבר, אע"פ שמצין מתוך
דבריו שרצונו שיעשה בשבת הצאה".
ר"ל אפילו הכי מותר, כיון שאינו אומר לו
בפירוש רק דרך רמז. ולא דמי למה שכתב
הרמ"א (סע' כ"ז) דאפילו דרך רמז
לעשות בשבת אסור, התם כשמרמז לו
בשבת גופא על זה חמיר טפי (משנה
ברורה סק"י).

רמזיה בדרך ציווי -
קודם שבת מותר ובשבת אסור

ונתבאר שרמז בדרך ציווי בשבת עצמו
אסור, אבל קודם השבת מותר. ולדוגמא
שאומר לו צימות הקיץ החמים צאמנע
השבע, ששבת שעברה בשבת אחרי
הצהרים לא פעל המזגן בבית המדרש,
ולמה לא הדלקת אותו, הרי נמסנו מפני
החום. אבל אסור לומר לו בפירוש שידליק
המזגן בשבת. וכל זה הוא קודם השבת,

אבל בשבת עצמו אסור אפילו כשזה צורך רמז.¹

בכלל האיסור ברמז הוא

לומר דבר שיבין ממנו לעשות מלאכה

ובכלל האיסור לרמז לו צורך ציווי, שאסור לומר לו דבר שיבין מתוך כך שיעשה מלאכה (פסקי רקנ"ט סי' צ"ט), וא"כ אסור לומר לעכו"ם שיקנה חוטמו, כדי שיבין שיקיר הפחם שצראש הנר, דדוקא לומר לו דבר שמבין שיעשה לאחר השבת מותר (כמ"ש סע' ז') אבל כשעושה בשבת אסור, דהא אפילו העכו"ם עשה מלאכה מעצמו לצורך ישראל אסור ליהנות ממנו כמ"ש סי' שכ"ה, כ"ש לרמז לו דלא כהצ"ח (ס"ב). והיד אהרן פסק כהצ"ח ונימק דהא הסרת הפחם אינו אלא איסורא דרבנן אפילו לישראל עצמו, א"כ מותר לרמז לאינו יהודי שיקיר הפחם כגון שיאמר לו שיקנה חטמו, וזוהי יציין ויקיר הפחם.

רמז בדרך סיפור מותר בשבת

אמנם רמז צורך סיפור, ר"ל שלא צורך

ציווי – מותר, היינו היכא שאינו אומר לנכרי שום הוראה או ציווי, אלא רק מספר לו אודות מצבו באופן שמוצא מאליו שתהא לו תועלת אם מלאכה מסויימת תהא נעשית, כגון שאומר לו שאי אפשר לישון כל עוד שהנר דולק וכדומה – אמירה כזו אין בה משום אמירה לנכרי ומותרת אפילו בשבת עצמו. אולם גם זה הוא רק באופנים שמותר, כי הרי כשהגוי נכנס לבית ישראל ומדליק הנר אסור ליהנות ממנו, אלא מיירי באופן המותר, כגון שבות דשבות במקום מלאה.

אמירה לנכרי בשבת

שיעשה מלאכה לאחר השבת

ואסור לומר לנכרי בשבת שהוא יעשה מלאכה בחול, משום שעלם האמירה יש בה משום 'ממלא חפץ' ודבר דבר' (משנ"צ סי' ש"ז סק"ט). אבל מותר לרמז לנכרי שיעשה מלאכה במוצאי שבת. אפילו רמז צורך ציווי, כיון שהוא איננו צגדר דיבור אלא הרהור, ולכן אינה כלולה באיסור זו (שם ס"ק כ"ט).

¹ היה פעם בישיבה שנגמרו המים מהדוד, ובכדי שלא ישרף קראו לגוי, ודנו מה עדיף – לומר לו שיוציא את השקע ממקומו, או שיוסיף מים וכך יהנו ממנו אה"כ. והנה זה פשוט שלהוציא את השקע עדיף, כיון שזה מלאכה שאין צריך לגופה, ואולי רק משום טלטול מוקצה יש בזה.

ניצוצי הדף

שבועות ט' ע"א

ור"ת השיב (שם סי' מ"ו אות ב', הובא במחזור ויטרי ח"א) לרבינו משולם על טעם זה וז"ל, גם על שכתבת ששעיר של ר"ח כיסתו תורה שיש כפרה לשמים וכו' אלו הטעמים אינן לא מד"ת ולא מן המקרא ולא מן המשנה ולא מן התלמוד, אלא דעת הכרס והבטן ודבר שאין בו ממש וכו' כ"ש שהיה לו להזכירו שיתכפרו בו, פ"י אדרבה מטעם זה הו"ל להזכירו ולא להסתירו, ע"ש.

והצל"ח האריך בביאור סברת רבינו משולם וז"ל, דמיעוט הירח הוא רומז לכנסת ישראל שנתמעטה. תשובה מאהבה, תשובה מיראה, ותשובה מחמת הפורענות – ועיקר החפץ בר"ה הוא למדרגת תשובה מאהבה, שעל ידה העונות נהפכות לזכיות. ואם מגיע האדם לעשות תשובה מאהבה, אין כאן "ואשר הרעותי" (מיכה ד:ו), דהעונות נהפכו לזכיות, ואין הקב"ה כביכול צריך לומר שנביא עליו כפרה. ולכן 'בכסה ליום חגנו' (תהלים פא:ד), שנכסה חטאת החודש, דכיון שלא נשאר שום רשע מעונות, לא צריך להזכיר את שעיר החטאת של ר"ח ביום זה.

והנה אי' בכוונת ראש חודש (שעיר של ראש חודש אי' בס"י האר"י ר"ש) סוד חיות לקליפות כח שעיר בחינת קליפות, וע"י חיות מעט זה שאנו ממשיכים לקליפות, תוכל מלכות לעשייה לעלות מתוכם המלוכת בתוכם בסוד י"א סמני הקטורת, עדיין לא הגיע זמנם להיות בסוד 'בלע המות' (ישעי' כה:ח) וכו' לכן צריכין ליתן להם קיום שום חיות, וזהו השעיר. לכן שעיר חטאת שהוא במקום

דאמר ר"ל מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו [ו]שעיר עזים אחד לחטאת [לה"] (במדבר כח:טו)? אמר הקב"ה, שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח. וכן הוא בחולין (ס:). וצ"ב, והוא מהדברים מכבשונו של עולם.

והנה אי' בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג) שהקב"ה מקיים התורה. וכן אי' בגמ' (סנהדרין לט:). אלקיכם כהן הוא, איך טימא עצמו למשה רבינו, עיי"ש. והקשו, איך מקיים יראת שמים. וראיתי טעם יקר שהקב"ה ירא שהאדם לא יחטא.

ונבאר הענין ונקדים בטעם, מדוע לא נזכר חטאת החודש בר"ה, דאי' בגמ' (ר"ה ח: תוד"ה שהחודש בא"ד) שלא הזכיר הכא חטאת בקרא, דמלבד פ"י בקרא דכתיב בפרשת מוספי ר"ה שם "מלבד עולת החודש" (במדבר כט:ו) [ולא כתיב 'מלבד חטאת ועולה'] התורה לא הזכירה גם את חטאת ר"ח.

ונאמרו כמה טעמים מדוע התורה לא כתבה בפירוש שצריך להקריב בר"ה את שעיר החטאת של ר"ח: רבינו משולם כתב בשו"ת ספר הישר (סי' מ"ג אות ב') דלא רצה הכתוב להזכיר את שעיר חטאת ר"ח בראש השנה, משום דאיתא (חולין ס:). ששעיר ראש חודש בא לכפר כביכול על הקב"ה – דאמר הקב"ה הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח. וז"ל, ולא רצה הכתוב להזכירו על שבא חטאת לה – על קטרוג הלבנה, ובהבלעה היה קרב, כלומר היו מקריבים אותו בלי לפרש שהוא שעיר של ר"ח, עכ"ל.

(אות ל"ד) המדרש (ילקוט"ש תהלים רמז תת"ח) "טוב ה' לכל" (תהלים קמה:ט), יכול 'לכל', תלמוד לומר 'ורחמיו על כל מעשיו'. דמכל עבירה נברא מלאך רע ר"ל, וכשעושה תשובה מעבירין חיותו של המלאך, אם לא שעושה תשובה מאהבה נהפך למלאך טוב. והנה המלאך צועק לפני הקב"ה למה נוטלין ממנו החיות. ושמן תאמר שהקב"ה טוב לכל אפילו על הנ"ל, ת"ל 'ורחמיו על כל מעשיו' דייקא, לאפוקי על מעשה בני אדם, דהמלאך הנ"ל נברא רק ממעשה בני אדם.

ובדרשות ערוגה"ב (לסוכות ד"ה ולקחתם, הראשון) ענין המבורר בספה"ק (פסיקתא דר"כ פכ"ט, ילקוט"ש אמור סוף רמז תרנ"ג) דמצות סוכה הוא לכפר אולי נתחייב גלות, עפ"מ שפירש שבימים נוראים עושין תשובה מיראה והורגין מלאכים הנ"ל. אבל אם היו עושין תשובה מאהבה אז היה נשאר חיותן והיו נתהפכין לטובה. על כן אנו חייבין גלות כדין הורג נפש בשוגג, עכד"ק.

ובמשנה (אבות פ"ד מ"א) ר"א בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד, תשובה ומעשים טובים כתרס בפני הפרוענות, ע"כ.

כתב בס' מדרש שמואל דהתנא דקדק באומרו 'אחת', לומר שאפי' לא קיים אלא מצוה אחת, וכל ימיו בעבירה והמצוה היא יחידה, עכ"ז נבראת ממנה פרקליט אחד להליץ בעדו. וכן מי שכל ימיו הי' צדיק ולא עבר רק עבירה אחת לבד, קנה לו קטגור אחד וכו', עיי"ש בכל דבריו.

וע"פ הדברים האלה כתב דו"ק בספרו ילקוט הגרשוני, נלע"ד בדרך דרוש כוונת התנא שסיים 'תשובה ומעש' כתרס בפני

חטא ועון שהוא בקליפה לחטא ולטהר הבחינות שבהם להעלות משם. אבל עולה שהוא לה' אין יכולת על ידו לעלות.

וי"ש להבין מה שייך כח הקטורת והניצוץ המחיה. וכן להבין ענין שע"י י"ג מדות של רחמים הקב"ה מרחם ומכפר על חטאי בני ישראל.

והנה בתפלת ימים נוראים אומרים בידיו "אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים". הכוונה בהקדם דברי הזוה"ק (ח"ג פ' אחרי נ"ו ע"א) רבי יהודה פתח (תהלים קל:א) "שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'", תנינן בשעתא דברא קודשא בריך הוא עלמא למברי ב"נ, אמליך באורייתא. אמרה קמיה, תבעי למברי האי ב"נ - זמין הוא למחטי קמך, זמין הוא לארגזא קמך. אי תעביד ליה כעובדוי, הא עלמא לא יכיל למיקם קמך, כ"ש ההוא ב"נ. א"ל וכי למגנא אתקרנא (שמות לר:ו) "א"ל רחום וחנון ארך אפים", עיי"ש ועוד מקומות בזה"ק ובמדרשים. וזה שאנו אומרים 'אנו מלאי עון', אבל על זה כבר אמר הקב"ה, וכי בחינם איקרי רחום, וזהו 'ואתה מלא רחמים'.

ולפ"ז מי שמתבונן ומגיע לתשובה מאהבה עד שמעורר הענין ומבין שהעצה שיתכפר עונו מחמת רחום וחנון ואריכת אפים של הקב"ה, וזכה שיהי' תכלית הבריאה שהקב"ה מתגלה להיקרא 'רחום וחנון'. וזהו הכוונה הניצוץ בתוך הטומאה והקליפות שנותן חיות, כי כל החיות של הטומאה וכי למגנא אתקרנא א"ל רחום וחנון וכו' כנ"ל. ומזה נתגלגל שיהי' מקום לחטא, וזה חיות של החטא. ועל זה אמר הקב"ה 'ואשר הרעותי', בתכלית שידעו רחמיו וחסדיו וארך אפים כו' של הקב"ה.

וכבר כתב החיד"א (מדבר קדמות מערכת ת'

וזהו הכוונה 'שנו חכמים בלשון המשנה', דהיינו כביכול שונה כנגדו - הכל לפי מעשה האדם. וע"ז הביא עלי כפרה וכו', שהכל בא ממיעוט הירח - לא איברי ליליא אלא לשינתא או לגירסא (עירובין סה.).

בספר ברית כהונת עולם (מאמר אילו של יצחק פ"ז), ובס' בני יששכר (חודש אדר מאמר ב' דרוש ג') ובאגרא דכלה (פ' קרח) כ', היינו חלק הנפש אשר הוא בעוה"ז מלוכש בגוף תכסוף למקורה לחלק השמימי, ואז חלק השמימי יכסוף להאיר לחלק אשר בעוה"ז. והנה רמ"ח בגימ' חצי מספר מלכו"ת. והנה גם חלק הנפש השמימי במקורה הוא ג"כ רמ"ח - זהו מלכו"ת שמים שלימה שהזכירו חז"ל (ברכות יד:), והוא סוד 'אברהם אברהם' הנזכר אחר העקידה (בראשית כב:יא), אחר שכבר נתדבק אברהם כ"כ בקונו שמסר להשי"ת דבר החביב עליו יותר מנפשו היינו בן יחיד הבן יקר לו - הוא המסירות נפש המופלג והדיבוק לגמרי בקונו, ונתהוו לאחדים ממש חלקי הנפשות רמ"ח רמ"ח - אברהם אברהם, ונתהווה מספר מלכו"ת שמים שלימה. ותוכל להשכיל אח"כ "ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים" (שם טו), ר"ל אל הנפש השנית שהוא מן השמים.

ובזה יש לפרש משנה (אבות פ"א מ"ג) אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם. 'על מנת לקבל פרס' - 'פרס' זה חצי, וצריך לכסוף שיהי' חצי ימשך להחצי השני למעלה, ואז יהי' בשלימות.

ובזה מסיים המשנה 'ויהי מורא שמים

הפורענות', עפ"מ שחקר רבינו הפרי מגדים ז"ל בסוף ספרו תיבת גומא עה"ת, דאם עשה אלף מצוות ועבירה אחת, הו"ל לומר דבטל העבירה ברוב מצוות, וכמ"ש "אחרי רבים להטות" (שמות כג:ב), ילפי' מינה ביטול חד בתרי, ומכ"ש באלף. וא"כ לפ"ז קשה איך אמר התנא שהעובר רק עבירה אחת, וכל ימיו עסק במצוות 'קונה לו קטיגור אחד', הלאו הו"ל לומר דבטל העבירה באלף מצוות. ובכל ביטול קיי"ל דהמיעוט כמאן דליתא דמיא.

אמנם אפשר לומר דלא בטל, כיון שאפשר לו לעשות תשובה על העבירה, וכמ"ש בפ' נצבים "כי קרוב אליך הדבר וגו'" (דברים ל:יד), א"כ הוי בגדר 'דבר שיש לו מתירין', וכל דשיל"מ אפי' באלף לא בטיל. וז"ש התנא, והעובר אפי' רק עבירה אחת וכל ימיו עשה מצוות.

והנה הרה"ק רבי מ"מ מרימנוב זי"ע (מנחם ציון בסעודה שלישית לפ' כי תצא) וז"ל, ואמת נכון הדבר כי עלינו לשבח ליוצרנו אשר הפליא חסדיו עמנו בהחטיבה הזאת ללמדנו תורה ומצוות ולקדשנו במצותיו, כלומר אותן המצוות אשר כביכול הוא בעצמו מקיים. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ז.) מנין שהקב"ה מתפלל ומניח תפילין וכו', כי הוא מתלבש באותן לבושין קדושים תפילין וציצית וכדומה, ע"כ. ועי' בירושלמי (ריה פ"א ה"ג) בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה, רצו אחרים מקיימים אותה. אבל הקב"ה אינו כן, אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה, מאי טעמא "ושמרו את משמרת וגו' אני ה'" (ויקרא כב:ט) - אני הוא ששימרת מצותיה של תורה תחילה. ועיין אגרא דכלה (פ' בראשית ד"ה גמרא) עה"פ "ויברא אלקים את התנינים וגו'" (א:כא).

משה, מחמת גודל קדושתו ודביקותו בהשי"ת היה ממש מתחבר עם שרשו. והרי הוא כמו הקב"ה היה מדבר דיבורו של משה. ועי"כ נזדכך חומריתו ונעשה איש האלקים, וכמ"ש (שמות ג:ה) "של נעליך", שהוא החומרי.

וזהו אפשר רמז המשנה 'חומר בקודש', כלומר אם תרצה לזכך חומרך שיהיה בקודש העליון, שהוא המחשבה העליונה, אי אפשר אם לא 'מבתרומה', פי' שצריך שתרם תמיד עיניך ולבך ותטהר מחשבותיך ורעיוניך במחשבת השי"ת ודביקות גמורה והתלהבות. וזה ידוע שבמקום שהאדם מחשב שם הוא ג"כ במקום ההוא. וא"כ כשתתמיד ותרגיל עבודתך בכך, תרום ותעלה במקום המחשבה העליונה אל שורשה, ואז גם חומר שלך תזדכך בקודש העליון כנזכר.

ידוע דברי בעל התניא שהביא ראי' חילוק בין תורה בדחילו ורחימו ללא זה, מהגמ' (פסחים נ:). רבא רמי, כתיב 'כי גדל עד שמים חסדך' (תהלים נז:א), וכתיב 'כי גדל מעל שמים חסדך' (שם קח:ה), הא כיצד. כאן בעושינן לשמה, וכאן בעושינן שלא לשמה וכו' דאמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ע"כ.

וביאר כ"ק אדמו"ר בעל צבי לצדיק (רצ"א מבלאזוב) היכן מרומז בפסוק החילוק בין לשמה לשלא לשמה? ההפרש בין תיבת 'על' לתיבת 'עד' הוא כ"ו, כמנין שם הוי"ה. והיינו שהעושה לשמה לשם הוי"ה ב"ה תורתו ומצוותיו מגיעים מעל השמים.

והכוונה בזה שאמרו דכשיהודי עושה תורה ומצוות בדחילו ורחימו פרחא לעילא, הכוונה שהקב"ה עושה המצוה ביחד, וזה

עליכם - הכוונה להחצי השני, אלא שיהי' בשמים ג"כ. וביאור הענין כנזכר, להיות כשאדם עושה מצוה ומעשים טובים, הרי הקב"ה מקיים כל התורה כולה, ואיך מקיימו? בשעה שאדם עושה מצוות ומעשים טובים אז נקרא שם ה' עליך ויראו ממך. וזהו 'ויהי מורא שמים עליכם' - שהקב"ה בשמים יעשה המצוה ביחד עם בני ישראל.

ובזה מבואר הענין שבשעה שחסר מצוה, הרי יש בזה חסרון כביכול כלפי שאז מצד האדם הזה אין הקב"ה עושה מצוה. וכשעושים תשובה צריכים תשובה עילאה, הכוונה שימלא החסרון למעלה שלא הי' אז מצוה כביכול למעלה ג"כ.

וזהו הביאור של הגמ' שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח. הכוונה שכביכול היות שאז חסר חלק בתורה או איזה מצוה שרצונו ברוך הוא לקיימו. והיות שנפשו החקוק למטה לא עשה אותו, הרי גם חלק הנפש האלקי במקורה לא נעשה מצוה, וע"ז קובל הקב"ה ואומר הביאו עלי כפרה.

ואולי דזה הכוונה (תיקו"ז תיקון י') אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא. ובס' תורת המגיד (פ' בחקותי) וי"ל ע"פ רמז המשנה (חגיגה כ:) חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים וכו'. כי הלוא נודע שעיקר עבודת הבורא ית' הוא הדביקות והתלהבותו בעבודתו ית' ובלמוד תורתו שיהיה בדחילו ורחימו, ומחמת זה יכול הוא לדבק בהשי"ת כביכול, מפני שהכל הדיבורים מתדבק בהבל העליון, והקול בקול העליון, והדיבור בדיבור העליון, וכן המחשבה. וכמ"ש רז"ל (זח"ב רל"ב א') השכינה מדברת מתוך גרונו של

ונחזור לפרש המשנה, רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. ובזה שיעשו כדבעי, שנאמר "ה' חפץ למען צדקו" דהיינו שיעשה בעצמו התורה, יגדיל תורה ויאדיר' - שהקב"ה עושה.

הגדפים - אהבה ויראה שבמצוה פרחא לעילא, שהקב"ה עושה ביחד המצוה. ועל זה מסיים המשנה, דכשעושים שלא על מנת לקבל פרס, דהיינו שיש בה אהבה ויראה וכיסופין, אז גם השכינה שונה כנגדו, וזהו פרחא לעילא. וזהו 'ויהי' מורא שמים עליכם'.

שעסקו ישראל בביזת מצרים הלך משה ולקח עצמות יוסף. והנה משה לא זכה להכניס העצמות לארץ ישראל לקבורה, ובגמ' (יג:) אמרו אין המצוה נקראת אלא על שם מי שגומרה. (ב) מהא דמבואר (מכות י.) דרש רבי סימאי, מאי דכתיב "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה:ט) וכו' זה משה רבינו, שהיה יודע שאין שלש ערים שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו שלש בארץ כנען, ואמר: מצוה שבאה לידי אקיימנה. אמנם אפשר לחלק דשאני אכילה מעשיה, ע"ש.

שיעור אסור מן התורה, ה"ה גם במצוות יש קיום מצוה גם בחצי שיעור, אף שאין בזה קיום המצוה בשלימות. ומוסיף שאף אם אין שום קיום מצוה באכילת חצי שיעור, מ"מ ראוי ונכון לאכול כמה דאפשר כדי לקיים זכר להמצוה.

ורבינו (שו"ת משנה הלכות חי"א סי' שצ"ד) הביא שתי ראיות שחצי שיעור מיקרי מצוה. (א) מהא דמבואר (סוטה יג.) עה"פ "חכם לב יקח מצות" (משלי יח) - זה משה, שבשעה

מערכת המשנה

ליקוטים קצרים מתוך שו"ת משנה הלכות ושאר ספרי רבינו הקדוש זי"ע
נערך ע"י הרב מרדכי צבי גינזבורג | אין ללמוד מכאן הלכה למעשה

במסגרת דף היומי

שבועות כ"ב ע"א

אין נעשה איסור, דזיל הכא ליכא שיעורא
זיל הכא ליכא שיעורא.

וכתב בדרך המלך (הו"ד בשד"ח כללים
מערכת ח' כלל י"ב) שבביאור הדבר מה שחצי
שיעור אסור מן התורה תלוי דין חצי שיעור
במצוות, שלדעת המפרשים כהמהר"ץ
חיות שטעם האיסור של חצי שיעור הוא
מכיון שבשיעור שלם יש איסור, ושיעור
שלו הרי הוא מורכב משני חצאי שיעור,
והרי אין היתר מצטרף לאיסור, ואם חצי
שיעור ה' מותר לא ה' מצטרף לעוד חצי
שיעור של היתר להיות אסור, ועל כרחך
שכבר יש איסור גם בהחצי שיעור. א"כ יש
לומר גבי מצוות שכיון שאין מעשה רשות
מצטרף למצוה, על כרחך שגם בחצי שיעור
של מצוה יש כבר איזה קיום של מצוה,
וממילא גם במצוות יש קיום בחצי שיעור.
אך לדעת המפרשים דאיסור חצי שיעור
הוא משום גדר וסייג, שחוששים שלא יבוא
האדם לידי איסור שלם, הרי במצוות אין
שייך לחשוש כן.

והנה בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' י"ח) כתב
שמי שאין לו אלא פחות מכזית מצה בליל
הסדר, א"צ לאוכלו כלל כיון שבאכילת חצי
שיעור של מצוה אין מקיימין המצוה כלל.
אך בברכ"י (או"ח סי' תפ"ב סק"ד) הביא דברי
השבות יעקב וכתב שקצת מצוה יש בזה,
שכמו לענין איסורין נפסקה ההלכה שחצי
ההמשך בדף הקודם

מבואר בגמ' שמי שעשה שני קונמות על
שני ככרות, ואכל משתייהן שיעור אכילה -
הרי הן מצטרפין. וזה דוקא אם אמר "אכילה
משתייהן עלי קונם". אבל אם אמר "אכילה
מזו עלי קונם, אכילה מזו עלי קונם", אין הן
מצטרפין לשיעור, שבזו אין שיעור ושבזו
אין שיעור. וצ"ב למה אין מצטרפין שני
חצאי שיעור של איסור בקונם כמו בכל
איסורי תורה שמצטרפין שני חצאי שיעור.

והמהר"ץ חיות ביאר שכלל הוא בתורה
ששני דברים שכל אחד מהם הוא היתר
גמור אינם יכולים להפוך לאיסור בהצטרפם
יחד, ולא מצאנו דבר זה אלא בבשר בחלב
ובכלאים, שכל אחד מהם לבדו הוא היתר
גמור ורק בהצטרפם הם נאסרים. ומוסיף
שזה טעמו של ר' יוחנן (יומא עד). שסובר
שחצי שיעור אסור מן התורה, דחזי
לאיצטרופי. דאי סלקא דעתך דחצי שיעור
הוא היתר גמור, אין אפשרות שיהי' איסור
דאורייתא בשיעור גמור, דלא אמרינן ששני
היתרים ביחד נאסרים, חוץ מבב"ח וכלאים.

ועפ"ז ביאר סוגיין שכיון שאמר אכילה מזו
עלי קונם, פי' שאינו אוסר אלא בשיעור
אכילה, אבל בפחות משיעור אכילה הרי
הוא לו כהיתר גמור משום שכאן הוא איסור
הבא מצד דיבורו, ולא אסר על עצמו פחות
מכשיעור כלל [משא"כ בשאר איסורי
אכילה שבתורה]. א"כ אין החצאים של
הקונמות יכולים להצטרף, שמשני היתרים

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייבוש פריעדמאן מהוסיאטין זי"ע

כ"ב אייר תרנ"ד

רבינו מרדכי שרגא פייבוש נולד ברוז'ין (Ruzhyn, Ukraine) ביום כ' אייר, ל"ה בעומר שנת תקצ"ה (1835 למס'), כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, ולאמו מרת שרה ע"ה, בת הג"ר משה מבארדיטשוב (Berdychiv, Ukraine) זצ"ל. הרה"ק מרוז'ין אמר כי ששה בניו הם כנגד ששה סדרי משנה, ועל רבינו אמר שהוא כנגד סדר טהרות.

זמן מה לפני לידתו התבטא אביו הק', כי יכול הוא להוריד לעולם נשמה שכמותה שלא היתה כאן זה אלפיים שנה, אך אצטרך לקבל על עצמי יסורים ע"מ שאזכה לכך. ומסופר שאביו הק' התייעץ ע"ז עם אמו הצדקנית, והיא ענתה לו: "וואס מאכט מען דען נישט פאר קינדער". ואמנם לאחר זמן מה נולד רבינו, ובהיות רבנו ילד פעוט כבן שנתיים, נאסר אביו זי"ע בפקודת הצאר הצורר ניקולאי (Tsar Nicholas I) ימ"ש קיסר רוסיא, והושלך לבית האסורים שבקייב (Kiev, Ukraine) למשך כ"ב חודש.

אביו הק' קרא לו שני שמות 'מרדכי שרגא', שרגא על שם זקנו הגה"ק רבי פייבוש מקרעמניץ (Kremenets', Ukraine) זי"ע בעל משנת חכמים, חותנו של הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ואת השם מרדכי על שם דודו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל (Chornobyl, Ukraine) זי"ע, אף על פי שהיה עדיין בחיים, באומרו: "דו"ז ר' מאטיל אחוז בשרעפי מעלה ובעולמות העליונים, וכבר כמה שנים שאיננו בזה העולם". ומפליא הדבר להזכיר שרבינו נולד בל"ה בעומר תקצ"ה, ובדיקוק לאחר שנתיים ימים ביום ל"ה בעומר תקצ"ז (1837 למס') נסתלק הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל.

ימי נעוריו

עוד משחר ילדותו ניכרה ברבינו חריפות מחו, תדיר היה מהורהר ונראה מרחף בעולמות עליונים. ומכיון שכך סברו המלמדים שהילד קשה הבנה, או פשוט מסרב ללמוד. אחד המלמדים קיבל עונש חמור על דבר העלבון שהטיח בילד בשל סירובו ללמוד. מקרה זה אירע כאשר אביו הק' מרוז'ין ישב בכלא, ולא היה באפשרותו לפקח על צעיר בניו. לאחר מכן כשעבר להתגורר בסדיגורא (Sadhora, Ukraine) ונטל שוב את רסן ההשגחה על הבן, או אז התרה במלמד לבל ינתק את חוט מחשבותיו של הקטן, באשר שקוע הוא אז כל כולו בענייני גדלות הבורא, ואביו לו למי שיעיז למשוך את קפידתו של הילד המופלא.

כאשר ביקר הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן (Savran', Ukraine) זי"ע ברוז'ין, היה אז גילו של רבינו שנתיים בקושי, אך כבר אז התבלט בפקחותו. מדי פעם כאשר הגיע אורח חשוב לרוז'ין, ולאחר שהיה הצדיק מרוז'ין מראה לו את כל שכיות החמדה (gems) שהיו בביתו המפואר, היה

פונה אל האורח, ואומר: "ועתה אציג את האוצר האמיתי השוכן בביתי", ותוך כדי כך היה מבקש להכניס פנימה את התינוק ולדובב אותו. כאשר ראה הרה"ק מסאווראן את תואר פניו הנפלא של הילד, נהרו פניו, ואישר: "אכן ילד זה באמת ראוי לברכה".

כאשר חיתן הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף זי"ע מבוהוש (Buhuși, România) את אחד מצאצאיו ברוסיה, ולא היה ביכולתו של אביו הרה"ק רבי יצחק זי"ע להצטרף לנסיעה, בעת שנפרד מאביו, ביקש מאביו שימסור לו איזה דיבור שיוכל להגידו לחסידים ברוסיה. אמר לו אביו: "באשר שנינו (הוא ורבינו) היינו ילדים קטנים ושיחקנו בקפיצות מעל בולי עץ, היינו מכוונים כוונות, ומחשבתנו היתה נתונה ב'מלא כל הארץ כבודו' וב'כבודו מלא עולם'. כאשר גדלנו נוכחנו לראות שמחשבתנו אז היא כוונת האריז"ל".

בהיות רבינו בן עשר שנים, ביקר הרה"ק רבי נחמיה מביכוב (Bykova Hreblya, Ukraine) זי"ע, בנו של היהודי הק' מפרשיסחא (Przysucha, Poland) זי"ע בחצר הרה"ק מרוזין. רבי נחמיה ניגש אל הילד, ושאלו מה הפירוש של 'שמור וזכור בדיבור אחד נאמרו'. השיב לו הילד: "שמור וזכור פירושם, שצריך לזכור ולשמור את הדיבור שה' הוא אחד".

הרה"ק מרוזין עוד זכה להוביל את בן זקוניו לחופה, ארבעה חודשים לאחר החתונה בג' מרחשון נסתלק הרה"ק מרוזין מן העולם. בגיל בן שש נשא רבינו את מרת ברכה דינה ע"ה, בת רבי דוד הירש קובולנסקי ז"ל מברדיטשוב, נכדו של הגאון רבי משה זצ"ל, ראש הישיבה בברדיטשוב, חותנו של הרה"ק מרוזין.

על כס ההנהגה

לאחר הסתלקותו של אביו הק' מרוזין ביום ג' במרחשון שנת תרי"א (1850 למס'), עלה גם רבינו תיכף על כסא מלכותו. בחודש תמוז תרי"ב (1852 למס') תקע את אהלו בעיירה מקוליניץ (Myslenice, Poland), לשם הגיע מפוטיק (Potik, Ukraine), שם התגורר שלש שנים. ביום הסליחות הראשונות בשנת תרט"ו (1855 למס') העתיק משם את דירתו לעיר סטריזוב (Strzyżów, Poland). בשנת תרכ"ה (1865 למס'ק) בא להוסיאטין (Husiatyn, Ukraine), בה התגורר עד יום הסתלקותו.

מופלאות היו דרכיו והנהגתו של רבינו, 'נתיב לא ידעו עיט' (איוב כח:ז). סגור ומסוגר היה בחדרו המיוחד, מתייחד עם קונו בדרכו הנפלאה בהתפשטות הגשמיות, וכל כולו דביקות עליונה. גם בהזדמנויות היחידות שזכו לראותו בעת שיצא מחדרו להסב אל שולחנו במסיבת החסידים, היה שרוי אז בעולמות העליונים, עובדה שהפילה פחד ומורא ויראה עילאה על כל סביביו. וכפי שתיאר נכדו חתן בנו הרה"ק בעל אהלי יעקב זי"ע: "במשך הסעודה התעמק פעמים אחדות במחשבותיו, וההתעמקות הזאת היתה כעין עליית נשמה, ראשו סמוך על ידו והאצבעות התדפקו בלי הרף על מצחו, עיניו פתוחות והבבות (pupils) נעלמות כליל תחת השמורות העליונות (eyelids), ורק הלבון נראה החוצה. ולא פעם אחת אשר התייצב זבוב על פניו, והתהלך כה וכה, ועבר גם את עיניו, והוא לא גרש את הזבוב, אף לא הניד עפעף".

דממה עמוקה שררה בעת הסיבו לשלחנו, שעות ע"ג שעות עטרוהו החסידים ומסתכלים בזיו

איקונו, והגה לא נשמע. במשך השלחן לא השמיע דברי תורה, ולא דיבר מאומה, רק החסידים היו מושכים חיונם הרוחני מעצם ההתבוננות בזוהר העילאי שִׁקְרָנו מפניו הקדושים. על גודל השפעתו בלבות חסידי ומקושריו למרות מיעוט דיבוריו בכלל, המליצו החסידים את הכתוב (תהלים יט:ה) "אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם", ואעפ"כ "בכל הארץ יצא קום".

דרכו של רבינו היתה למעט בדיבורו, ואם השואלים בעצתו הרבו דברים והוסיפו לשאול, אז ענה: "הלוא כבר אמרתי לך פעם אחת". ובכל זאת היתה אהבת חסידיו אליו כאש בוערת.

רבינו היה קפדן בהנהגתו, כשיצא מבית אכסניתו בפּרוביזנא (Probizhna, Ukraine) לצאת לדרכו, ביקש מהגבאי את המטרִיה (umbrella). הלה לא הכין אותה, והיה צורך להתמהמה כדי לחפשה ולהביאה אל רבינו. אותו גבאי פוטר ממשורתו. ברם את משכורתו המשיך רבינו לשלם לו, כי מאד הקפידו הצדיקים שלא לקפח פרנסת יהודי. (כתבי מאה אות ע"א)

לימים כאשר עבר להוסיאטין שהיתה עיר ספר, והגבול הרוסי עבד באמצע העיר, היתה תקופה שהרוסים מנעו מלעבור גבולם. אמר אז אחיו הרה"ק משטפנישט (Ștefănești, România) זי"ע: "דרך העולם לחשוב שעניינו של גבול הוא שחיל אחד עומד מצד אחד וחיל שני עומד מצד השני, ואינם מניחים לעבור ממקום למקום. אמנם טועים הם בזה, ענינו של גבול הוא, שהס"מ מניח עצמו שם ראשו בצד אחד ורגלו בצד השני, ואינו מניח ליהודים לבוא ולהסתופף בצל בני אבי הק".

פעם הקשה רבינו על המשנה (אבות פ"ג מ"ג) סייג לחכמה שתיקה. סייג פירושו גדר, ואם גדר החכמה היא השתיקה, מה היא החכמה בעצמה. הוא מוטיב לה והוא מפרק לה: "הסייג לחכמה הוא, שאם מכלימים אותו בחרפות וגידופים, ישתוק ולא ישיב לחורפיו דבר. אבל החכמה עצמה היא שלא יתפעל כלל מדבריהם, וכמ"ש בחובת הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ה) שיהיו בעיניו השבח והגנות שוים". (כתבי מאה אות ס"ז)

מחותנו של רבינו, הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק (Turiis'k, Ukraine) זי"ע, בעל מגן אברהם, הפליא את כח זכרונו של רבינו, שלא שכח הגהת הלבושי שרד שלמד לפני יותר מששים שנה. השיבו רבינו בתמימות ופשטות: "הלוא אומרים כי אין שכחה לפני כסא כבודך - אם דבוקים בה', אין השכחה שולטת בכאלו".

סיפורים נפלאים

הרה"ק משטפנישט התבטא על רבינו: "עם ה'שמע ישראל' שלו הוא יודע להחיות מתים". סיפר בנו הרה"ק רבי ישראל זי"ע: "בחצר הק' של אבי זי"ע היו פעם עוסקים בבנין באר, והיה צורך לחפור בור עמוק מאד. כאשר הגיעו לגמר הבנין, בא אחד מאנשי העיר הממונה על העבודה ולאשר את הגמר, ושילשל עצמו לתוך הבור כדי לבדוק את המלאכה. והנה כשהיה שם למטה, נעתק חלק מבנין הבאר, ונפל עליו, כשהוציאוהו מתחת הערימה הכבידה, מצאוהו ללא רוח חיים. כאשר הגיעה השמועה לאבי זי"ע, נגע הדבר מאד אל לבו שבחצרו יארע מקרה כזה". כאן הפסיק הרה"ק רבי ישראל מלספר הלאה, ושתק לכמה רגעים כדרכו בקודש, ובצחוק קל על שפתיו סיים: "האיש קם לתחיה".

והנה לפנינו סיפור דומה, בו משתקף היטב את גודל אמונת צדיקים שהיו לחסידי רבינו: ר' יהושע מברווילוב (Baryliv, Ukraine) היה סוכן בריחים (locks). ויהי בלילה אחד, עלה אחד הפועלים הנכרים על הסולם ונפל ארצה, ונשאר מושכב מת. בבית כבר לא נמצא איש מלבד ר' יהושע. מקרה עצוב כזה היה בימים ההם בכלל, ובארץ רוסיה בפרט סכנה גדולה ליהודים.

אך חלילה לר' יהושע לבטוח בבן אדם שאין לו תשועה. הוא רחץ את ידיו, וצמצם את מחשבתו לצייר לפניו דמות דיוקנו של רבינו. אחר מחצית שעה ניגש אל האיש השוכב בלי רוח חיים, והסתכל עליו, והנה נדמה לו כי השתנו פניו לטובה. ר' יהושע שב לחדרו, והתהלך אנה ואנה, וכל הזמן צייר לפניו צורתו הקדושה של רבינו לנגד עיניו. אחרי שעות אחדות, קם הגוי בלי רופא ובלי כל פעולה טבעית. אמונת ר' יהושע היתה חזקה בלי צל של ספק כי ההתקשרות עם רבו יציאו מן הצרה הזאת.

מדי שנה בשנה ביום ההילולא של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע ביום כ"ט כסלו, היו חסידים ואנשי מעשה נוסעים לטבריה כדי להשתטח על ציונו הק', יחד אתם נסע חתנו וממלא מקומו בעל אהלי יעקב. לאחר ההשתטחות נכנסו אל אחד מבתי המלון שבטבריה לנוח קמעא מעמל הדרך, ולהחלפת כח לקראת הנסיעה.

באחת מן הנסיעות הללו כאשר כולם שהו באכסניה, התייצב בעל האכסניה בקרב קהל החסידים שישבו ושתו לחיים, וברכו זה את זה בברכת 'תפעלו כל טוב'. והכריז בקול רם: "רבותי, לא זכיתי להכיר באופן אישי את הרבי בעל ההילולא, ולא באתי לחדש דבר. אך אם ברצונכם לשמוע דבר מה על אביו של הרבי - רבינו, אוכל להשביע רצונכם". בחדר הושלך הס, וכולם הסבו את ראשיהם ועיניהם אל המדבר לשמוע מה חידוש בפיו.

בעל המלון פתח וסיפר: "יהודי אחד בשם רבי מענדל, תושב העיר לובלין (Lublin, Poland) שבפולין סוחר גדול היה, ונסע הרבה לצורך מסחרו. פעם אחת בשונו מלייפציג (Leipzig, Germany) לאחר תום אחד הירידים הגדולים, צירף אליו למרכבתו השכורה יהודי הדור פנים, שביקש לנסוע מזרחה לכל מקום שרק אפשר להגיע. ר' מענדל לא היה יכול לסרב לבקשתו של היהודי, כי דמותו המרשימה - פניו האצילות ועמידתו המלכותית לא איפשרו לו לסרב. בעל כורחו ניענע בראשו לאות הן. היהודי עלה למרכבה. אמנם בדרך כלל אין ר' מענדל נוהג לצרף אליו מבקשים מסוג זה, בצאתו מן היריד לשוב לביתו, מפאת עייפותו הרבה. הוא נוהג להשתרע (stretch) במושב האחורי ולשקוע בשינה כדי להחזיר לעצמו מעט מכוונותיו. הוא ידע כי בלובלין ממתנים לו תפקידי מסחר רבים, וכי עליו להגיע לשם רענן ומלא מרץ. כל נוסע שמצטרף למרכבתו עלול להפריע לו את מנוחתו.

כאמור הפעם חרג ר' מענדל ממנהגו, ואישיותו של היהודי נשוא הפנים הסיטה את נהגו הקבוע, והכניעה את סירובו. ר' מענדל מצא את עצמו יושב על המושב האחורי, שכם בשכם ליד המצטרף. הנוסע, רבי שלמה שמו מזקני חסידי הוסיאטין הוא, לא היה סוחר, עיניו לא היו נשואות לממון, ולא הבין בעיניו כספים. הוא היה כולו קודש ספוג תורה וחסידות, ועסק בהן יומם ולילה. הוא נסע ללייפציג כדי להשתטח על ציונו של הרה"ק רבי שלום יוסף מסאדיגורא זי"ע, שנסתלק ב"א אלול תרי"א (1851 למס'), ונטמן בלייפציג.

גם ר' מענדל היה חסיד, גם הוא עסק בתורה, ועיין בספרי חסידות, אך לא כרבי שלמה. הן עיסוקיו רבים ומסחרו חובק עולם, כלום יכול הוא להתפנות ולהיות יושב אהלים. כתושב לובלין השתייך לאחת מחצרות החסידים הקרובה לעיר זו. והוא גם נסע לרבו מדי פעם. אולם לא היה לו הזדמנות להכיר את צאצאיו של הרה"ק מרוז'ין זי"ע, או לפחות לשמוע בהרחבה על שושלת זו.

עתה כשישב ליד אחד המוחות הגדולים של חסידות רוז'ין, נהנה הנאה מרובה לשמוע דברי תורה וחסידות סיפורים ונהגות ישרות, שמקורן בחצרות בית רוז'ין. הנסיעה נמשכה זמן רב, ורבי שלמה לא פסק מלשוחח, שיחתו היתה נעימה לאוזן ותענוג לגוף. דבריו חדרו לעצמותיו של ר' מענדל, ונסכו בו ביטחון ערגה וצמאון. פתאום שכח מעייפותו, התעלם מתשישותו, וכולו נתלה באילן זה שישב לידו. ר' מענדל שתה בצמא את כל אשר השקהו. ר' מענדל הביט בפניו של רבי שלמה, וחשב אם כך נראה החסיד, וזו דמותו של התלמיד, כיצד איפוא נראה הרבי עצמו שרבי שלמה מסתופף בצילו.

רק עתה בחברתו של רבי שלמה, החל להבין כי למזון אין ערך, וכי כל המסחר אינו אלא משחק בידיהם של המשתגעים כלשון הרמב"ם, שתפקידם לספק להצדיק את כל צרכיו. לא חלפו שעות רבות ור' מענדל החליט לשנות את כיוון המרכבה דרומה-מזרחה לכיוון הוסיאטין, כדי לראות במו עיניו את הרבי היושב שם.

כשהגיעו נאמר לו, כי הכניסה אל הרבי ליחידות אינה מושגת עתה כלאחר. ישנם חסידים רבים שהגיעו מרחבי פולין ורוסיה, ומבקשים להכנס, ועדיין לא נכנסו. בשלב זה קשה לדעת מתי תתאפשר כניסתו להרבי, ולכן מוטב יעשה אם יפנה לאכסניא קרובה, ויבטיח לעצמו מקום לינה ומזון כדי פרנסתו.

ימים אחדים חיכה ר' מענדל, עד שהגיעה שעתו להיכנס אל הקודש פנימה. בינתיים למד משכניו לאכסניא, כי יש להתכונן לקראת צעד זה, וההכנות הן רבות, הוא הבין שהשתייכותו לחצר חסידים אחרת אינה פוטרת אותו מהכנות דומות. ואכן ר' מענדל התכונן, כאשר נודע לו שתורו להיכנס מגיע, מיהר ולבש בגדי כבוד, כיבה את מנורת הנפט שהשתלשלה מן התקרה, ויצא מן החדר. בעמדו בפתח, נזכר ששכח לקחת עמו את הקוויטעל ואת הפדיון שהכין למטרה זו. הוא חזר לחדר, ובדמדומי החשיכה, מצא פתק וכסף הפדיון, הוא הכניסם לכיסו של הבגד העליון, ויצא לעבר חצר רבינו.

בחדרו של רבינו שררה דמומה, והקול היחיד שנשמע היה רשרוש הפתקא שביד רבינו. ר' מענדל עמד מול הרבי, והתבונן בפניו הזכות, ובזקנו הצחור. פתאום הרים רבינו את עיניו, והסתכל על ר' מענדל, ושאל: "מה שלום חנוך?" "ב"ה", השיב ר' מענדל. "נו", הגיב רבינו: "השי"ת יעזור שחנוך יבריא במהרה, ויהיה לו רפו"ש". ר' מענדל נדהם, הלוא בפתקא מפורטים כל שמונת בניו ובנותיו, כל אחד עם בעיותיו האישיות, ומעל לכל, פורטו שם פרטים רבים על אודות מסחרו ועסקיו - מה ראה איפוא לשאול דוקא על חנוך בן זקוניו. אך רבינו הושיט לו ידו הטהורה לשלום, ואיחל לו הצלחה בכל מעשי ידיו.

החסידים שעמדו בחוץ והמתינו לתורם, קראו אליו, שתפעלו כל טוב, לחיצות הידים שלהן זכה

היו חמימות וידידותיות. אך ר' מענדל כמעט ולא חש בהן, הוא היה מוטרד בהשאלה, ולמה דוקא חנוך. ר' מענדל מיהר לשוב לאכסניא בגלל השעה המאוחרת, כדי להשכים קום ולצאת לדרך באשמורת הבוקר.

בכניסתו לחדרו העלה את השלהבת במנורת הנפט, והחל להסיר את בגדו העליון, אך מה רואות עיניו הקוויטעל שאותה הכין לצורך הכניסה לחדר הרבי היתה מונחת על השלחן, בדיוק באותה מקום שהוא הניח אותה, היום אחר הצהריים כאשר הוא סיים את מלאכת הכתיבה. ר' מענדל נשאר על מקומו כמסומר, אט אט החל להיזכר תוך שהוא משחזר את אירועי אחר הצהריים, כי בכתבו את הקוויטעל היתה מונחת לפניו פתקה נוספת ריקה, שהועיד (prepared) אותה למקרה ויחולו שיבושים או טעויות בקוויטעל הראשונה. בסופו של דבר לא נפל שום שיבוש, והשניה נותרה ריקה כפי שהוכנה. מסתבר איפוא כי כאשר חזר לחדרו כדי לקחת את הקוויטעל ואת כסף הפדיון, לא הבחין בגלל דמדומי החשיכה שלקח את הפתקה הריקה, והכניסה לכיס יחד עם כסף הפדיון, ואילו הפתקה הכתובה נותרה לה על מקומה, מבלי שתמלא את היעוד לשמו היא נועדה. "אם כן", שאל את עצמו, "קרא הרבי את הפתקה הריקה, מהיכן ידע איפוא שלבני הקטן קוראים חנוך"? הספק החל לכרסם בלבו, והוא חש עצמו מבולבל. לרגע החליט כי הרבי אכן עיין בפתקה הריקה, ולפיכך לא ידע על קיומם של שאר בניו ובנותיו, ובאשר לבנו חנוך, נדמה לו שהוא עצמו הזכיר אותו לפני הרבי. כשניסה להיזכר אם אמנם הוא הזכירו, התבלבל ונאלץ להודות כי אפשר שלא הזכירו, ואם כך איך ידע הרבי ששם בנו חנוך, ושהוא זקוק לרפ"ש. ר' מענדל היה סוער בנפשו, וכל הלילה לא מצא מנוחה לעצמו. הוא הרחרר וחזר והרהר בהפתקה הריקה שהוגשה בטעות, וביכולתם של צדיקים לראות דברים גם מבלי שיגישו לעיניהם דברים מוחשיים.

הלילה עבר איך שעבר. כבר בבוקר השכם מצא ר' מענדל את עצמו בדרך לכיוון ביתו. עצירת המרכבה בשערי ביתו שבלובלין נשמעו היטב בירכתי הבית. עד מהרה נפתחו הדלתות, ובני המשפחה מיהרו לצאת לקראת ר' מענדל, שחזר ממסע ארוך ומפרך. קבלת הפנים שלה זכה היתה שונה מן הרגיל, ולוותה בבכי היסטרי של זוגתו ובנותיו. ר' מענדל הבין שבהעדרו אירע משהו בביתו ובמשפחתו. עד מהרה התבררו הדברים, בני המשפחה סיפרו לו, כי לפני כשלושה שבועות לאחר שעזב את הבית לכיוון היריד שבלייפציג, חלה חנוך בן הזקונים, ומחלתו החמירה מיום ליום, עד שנעשתה אנושה ומסוכנת. הרופאים לא הצליחו להתגבר עליה, וכל התרופות שניתנו לילד לא שיפרו את מצבו. כאשר הילד שכב על ערש דוי ובני משפחתו חששו לגורל חייו, הם ניסו להזעיק את ר' מענדל בכל דרך אפשרית, אך ללא הועיל עקבותיו של ר' מענדל נעלמו, וחרדתם גברה גם לנוכח שלומם של אביהם.

רק ביומיים האחרונים החל שיפור במצבו של הילד, והרופאים עמדו מופתעים ומתשתוממים לנוכח שיבתו לחיים של הילד. אמנם נתברר שהנקודת השבירה והשינוי לטובה חלו בשעה שר' מענדל עמד בחדרו של רבינו, ושמע ממנו ברכת קדשו על רפואת הילד, אז התחיל שיפור כלשהו במצבו של החולה. לר' מענדל לא היו יותר ספיקות בדבר יכולתו של הרבי, שהוא מסוגל לראות אותיות הפורחות באויר.

המספר בעל המלון שבטבריה עצר לרגע את שטף הדיבור, ונח קמעא. לאחר שניות אחדות

סיים את סיפורו במילים: "ואני הוא אותו 'חנוך' שהבריא מברכתו של רבינו אדה"ז מהוסיאטין זי"ע".
(נר ישראל ח"ה אות כ"ז)

הנה לפנינו סיפור נורא, איך שתיקן רבינו נשמה. פעם בשעת צהרים קרא רבינו את הגבאי ר' דודי שוואגער ז"ל, והודיע לו, כי יכין את עצמו, תוך דקות ספורות הוא מבקש לצאת לטייל, ואמר לו: "קח איתך גם את המטה הניצב בארון המלתחה (closet) של בגדי השבת העליונים". ר' דודי לא היה רגיל לכגון דא. היציאה לטיול רגלי היתה מתקיימת - אם התקיימה בכלל, בשעת בין הערביים סמוך לתפילת מנחה, ואילו עתה היא שעת צהריים. נטילת המטה לא הפליאה אותו, שכן כך היה דרכם של רבותינו הקדושים לצאת לדרך עם מטה, גם הצעירים ביותר נהגו זו לצעוד עם מטה.

אך בחירת מטה זה דוקא התמיהה אותו, לא היה זה המטה השגרתי שעמו יצא רבינו. היה זה מטה מיוחד מהודר שנשמר בדרך כלל בארון, ומציאותו בבית רבינו כרוך במעשה כדלהלן: יהודי אמיד תושב לייפציג הגיע באחד הימים להוסיאטין לחלות את פני רבינו. הוא לא היה חסיד, ואף לא נטה לחסידות, אך היה משתדל לראות את צדיקי הדור וללמוד אותם בהתנהגותם היומיומית רק בדרך סקרנות, ולא כדי לקבל מהם דרך בחסידות. אמנם כאן בהוסיאטין הוקסם האיש ממראה עיניו, והתרשם מן רבינו. הוא ידע שהוא לא מבין הרבה, וקצרה השגתו להסביר את אשר נגלה לעיניו, אך נשמתו ככל הנראה שידרה לו שלפניו מלאך אלקים.

לאחר הביקור הראשון החליט לחזור ולבוא לביקור שני, והשני גרר שלישי, וכן הלאה והלאה, עד שנעשה אורח קבוע ונוטה לחסידות. באחד הביקורים הביא עמו את המטה כשי וכמזכרת, היה זה מטה מעץ אלון מלוטש (polished oak) צבוע בצבע ארגמן חום, ומשוח בלאק מבריק, בחלקו העליון בידית המתעגלת הוא היה מצופה בכסף שטערלינג, ציפוי זה נשא עליו ריקועים (engraved) בצורה של עלים דובדבנים (cherries) וגבעולים משתרגים למטה. מכאן לאורך המטה ועד לקצהו התחתון הולבשו טבעות כסף, ואף הן רוקעו בריקועי אמנות. על אחת הטבעות חרט האמן את שמו של הנדיב, וציין שזו מתנה מוגשת להרה"צ רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין שליט"א.

מאחר והמתנה ניתנה בתום לב, ומתוך כוונות טהורות, הסכים רבינו לקבלה ולהשתמש בה לעת הצורך. עתה הגיעה עת זו - רבינו יצא לדרך, ור' דודי מלווהו. המטה נישא בידי הגבאי, וידי של רבינו היו בחבוקות זו על זו ימין על שמאל מעל לאבנט. תחילה צעדו ברחוב הסמוך, משם המשיכו לעבר רחובות סמוכים, חיצו אותם והמשיכו ללכת בין חצרות וקרפפות, עד שיצאו מתחום העיר אל עבר השדות. מכאן פילסו להם דרך על השבילים שבין השדות והערוגות, עד שהגיעו לבוסתן (orchard) גדול של עצי פרי תפוחים ואגסים. הם המשיכו בצעידתם הנחפזת, ונבלעו בתוך הבוסתן, עד שהגיעו לקרחת, שבאמצעותו שם נתגלתה מכוורת עם עשרות כוורות, וסביבן רוחשות בהמולה רבה אלפי דבורים.

רבינו נעצר בחזית הרחבה, הושיט את ידו לעבר הגבאי, ונטל את המטה, ואמר לו: "גש לכוורת הקדמית המסומנת בקו אלכסון שחור, והרם את המכסה". ר' דודי יודע את אשר יודע כל ילד, כי בפתיחת מכסה הכוורת יש משום סכנה, נחיל דבורים ענק עתיד לפרוץ החוצה, ולתקוף את

הזר הפולש לתחומן, והמפר את שלוותן ועבודתן המסורה. הוראת רבינו היתה החלטית, ור' דודי ידע כי לא יאונה לו רע. בחיל וברעדה התקדם לכוורת, ופתח אותה בחפזון.

למרבית הפלא לא יצא ממנה כל נחיל דבורים, לתדהמתו ראה כי נחש צפע ארסי מגולל בפנים, ועם הסטת המכסה החל להתרומם לזחול החוצה. עוד הוא עומד בהול, ונשימתו נעצרת, ראה את הנחש מתרחק מן הכוורת וזחל במהירות הישר לעבר רבינו. ר' דודי כבר לא חשש לבטחונו, אלא לבטחון רבו. התקרבות הנחש הפחידה אותו, אך הוא חשש להתקרב, הוא המשיך לעמוד על עומדו ולצפות במחזה שקשה להאמין כי אכן הוא מתרחש.

הנחש זחל היישר אל המטה, והחל לטפס עליו בעגולים עיגולים טבעות טבעות סביב סביב, עד שהגיע לקצהו העליון כמעט עד לכף ידו הקדושה של רבינו, שם נעצר, הרים את ראשו, ויישר מבט אל עבר פני קדשו. גם רבינו שהיה אחוז בשרעפיו יישר מבט אל עבר הנחש, וללא אומר ודברים נמשכה הבטה זו כשתי דקות. בעיני ר' דודי היה זה נצח, ליבו פעם בחזקה, פיו היה פעור (open), ורגליו דא לדא נקשן. עוד הוא עומד כמסומר, והנה הוא רואה את הנחש משמיט ראש כלפי מטה, והחל משתחרר מן המטה אל עבר האדמה, זחילתו שינתה הפעם כיוון, חזרה אל עבר הכוורת, הוא זחל פנימה, ור' דודי קלט את רמזו של רבינו, לגשת שוב אל הכוורת ולכסותה. כל הדבורים שחגו (that circled) בחלל לא התקרבו לא אל רבינו ולא אל ר' דודי.

בדרך חזרה שהיתה רצופה שתיקה, עצר לרגע רבינו את מרוצתו הישיר מבט לעבר הגבאי, ואמר: "הוא היה אמנם תלמיד חכם גדול, אך גם בעל לשון הרע". לפי גירסה אחרת אמר 'בעל גאווה'. גדולי החסידים הבהירו כי במפגש זה ובהבטה עמוקה זו, הביא רבינו תיקון לנשמתו המיתסרת של חוטא זה, והחזירו אל מקומו למנוחת הנפש השלימה. (אמרי צדיק עמ' 54)

פטירתו

בימי מחלתו של רבנו נסעו במיוחד שתי בנותיו מרת גיטל מקאפשיניץ (Kopychynski, Ukraine) ומרת חוה מבאיאן (Boyany, Ukraine) טשערנאוויץ (Chernivtsi, Ukraine), אל דודם הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב (Chortkiv, Ukraine) זי"ע, וביקשוהו שיעורר רחמים על אביהם. כשמוע הרה"ק מטשארטקוב מצבו של אחיו, אמר להן שיחזרו להוסיאטין, וגם הוא יבוא לבקרן.

ויהי בבואו להוסיאטין ביקש לסייר בדירתו של אחיו. בדרך הילוכו בחן והתבונן היטב בחדרי הבית, ובכל פינותיהם, וכל אשר נמצא בהם. גם את הטלית ותפילין של אחיו בחן היטב. רק אח"כ נכנס לבקר את אחיו. כעבור כמה ימים אחרי שהרה"ק מטשארטקוב נסע משם, התגברה ביותר מחלתו, ונסעו שתי בנותיו שוב אל הרה"ק מטשארטקוב, וגוללו לפניו את מצבו החמור של אביהם. השיב להם דודם: "ביקרתי זה עתה אצל אביכן הק', ועברתי ובדקתי בכל ביתי ובכל כליו, ולא מצאתי שום שמץ של דבר, ולו אפילו קל שבקלים שאוכל לתלות בזה הגורם לקטרוג קצת ולתלות מדת הדין. א"כ משמע שהוא בעצמו אינו רואה להישאר יותר בזה העולם".

סיפר חתנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מקאפשיניץ זי"ע: בימים האחרונים של חותני, אני וגיסי הרה"ק רבי ישראל, היינו נעורים סמוך למיטתו ומחלתו היתה אנושה וחלצתו חמה. דברנו בינינו

שהעתונים כותבים שכוכב אחד הנקרא כך וכך הולך לקראת חבירו הנקרא כך וכך, ולפי החשבון אם שניהם יפגשו יחריב חלק מהעולם. לפתע נתעורר חותני, ושאל אותנו: "במה אתם עוסקים?" והשבנו לו כמדובר. הא נהפך ממש לאיש אחר, ואמר: "החוקר הגדול אריסטו אחז בשיטתו בהילוך הכוכבים כך וכך, והביא ראיה לדבריו ממופת חותני. אחריו קם תלמידו ג"כ חוקר גדול, ואמר שהילוך הכוכבים הוא ממש מהיפך להיפך ממה שאמר רבו, ונתן ג"כ מופת חותני לדבריו. ובאמת הכיצד איך אפשר להיות שני הפכיים בנושא אחד, ובכל זאת שניהם נתנו טעם ומופת לדבריו? אלא הענין הוא כך, שניהם ראו על נכון. אך בימי אריסטו היה הצדיק הדור הזה, וזה היה הילוך הכוכבים כך וכך, ואילו בימי תלמידו היה הצדיק הדור זה זה, לכן השתנה הילוך הכוכבים, כי מערכת הכוכבים נשתנית לפי הנהגת הצדיקים".

כאן פסק את דבריו, ושוב גברה עליו מחלתו כבראשונה, ונצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ביום כ"ב אייר תרנ"ד (1894 למס'), ונטמן בבית החיים בהוסיאטין.

צאצאיו

רבינו השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים, ואלו הן: בנו וממלא מקומו הרה"ק רבי ישראל זי"ע, עלה לארץ ישראל. בנו הרה"צ רבי שלום יוסף מהוסיאטין זי"ע, חתן המגיד הק' מטריסק זי"ע, נפטר בחיי אביו. בתו מרת גיטל ע"ה, אשת (נכד דודה) הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל מקאפישניץ זי"ע, (חתן הרה"ק רבי שלום יוסף מסאדיגורא זי"ע, בן הרה"ק מרוז'ין זי"ע), נכד הרה"ק אוהב ישראל מאפטא (Opatów, Poland) זי"ע. בתו מרת חוה ע"ה, אשת (נכד דודה) הרה"ק רבי מנחם נחום פרידמאן מבאיאן טשערנאוויץ זי"ע, בן הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע, בן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקורות: הילולא קדישא

מצבת הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייבוש פריעדמאן מהוסיאטין זי"ע (משמאל)

מגיד משנה לנוער

פרשת אמור

להזהיר גדולים על הקטנים

"אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם" (כא:). זאגט רש"י, אמור ואמרת, עס קומט לערנען מען זאל אנווארענען די גרויסע אויף די קליינע. מען דארף פארשטיין די פונגה פון רש"י.

ביאור ענין עשה דוחה לא תעשה

קען מען זאגען עס שטייט אין רש"י (ברכות כ. ד"ה שב ואל תעשה) דאס וואס כהנים קענען זיך מטמא זיין צו די זיבען פאמיליע מיטגלידער אדער צו א מת מצוה, איז נישט וועגען כבוד הבריות, נאר דער לאו פון זיך נישט מטמא זיין, גייט פון אנהייב נישט ארויף אויף א מת מצוה, אזוי ווי עס שטייט נישט אויף די קרובים. אבער תוספות שרייבט (שם ד"ה שב ואל תעשה) עס געפועלט זיי נישט דער מהלך פון רש"י, ווייל אויב אזוי יעדער פלאץ וואו אן עשה איז דוחה א לא תעשה זאל מען זאגען שב ואל תעשה. און רבינו נסים גאון שרייבט (שבת קלג. ד"ה אימור) ביי יעדער עשה וואס איז דוחה א לא תעשה איז אזוי, אבער פון רש"י זעהט לכהורה אויס אז נאר ביי טומאה איז אזוי.

פיון שאין צוויי על טמאת קרובים צריך להזהיר הקטנים

איז לויט שיטת רש"י קומט אויס ווייל אן איסור זיך מטמא זיין אויף קרובים שטייט בכלל נישט ביי כהנים, פארדעם דארף מען נישט אנווארענען די קטנים אויף טמאת קרובים. און עס איז נישט גלייך צו אנדערע טומאות, וואס איז נישט דא א אונטערשייד. פארדעם זאגט דער פסוק אמור אל הכהנים 'בני' אהרן הקטנים, אנווארענען די גרויסע אויף די קליינע, ווייל זיי זענען נישט באפוילען אויף טומאות לקרובים, פארדעם דארף מען זיי אנווארענען זיי זאלען זיך נישט מטמא זיין.

טעם על שנחרב הבית

נאך קען מען זאגען, חז"ל זאגען (שבת קיט:): ירושלים איז חרוב געווארען ווייל זיי האבען גלייכגעשטעלט א קליינער צו א גרויסעם. נאך שטייט אז ירושלים איז חרוב געווארען ווייל מען האט נישט מוכיח געווען איינער דעם צווייטען, אזוי ווי עס שטייט (איכה א:): "היו שריה כאלים לא מצאו מרה", אזוי ווי דער שטיינבאק איז זיין קאפף ביים שוואנץ פון דעם אנדערען שטיינבאק, אזוי די יידען אין דעם דור האבען אריינגעלייגט זייער פנים אין ערד, כדי נישט מוכיח זיין א צווייטעם. נאך א טעם פאר וואס ירושלים איז חרוב געווארען שטייט, ווייל מען האט פארשעמט תלמידי חכמים, אזוי ווי עס שטייט (דהי"ב לו:טו) "ויהיו מלעכים

בְּמִלְאֲכִי הָאֱלֹקִים וּמִתַּעֲתִיעִים בְּנִבְאֵיוַי עַד עֲלוֹת חֶמֶת ה' עַד לְאֵין מִרְפָּא, און דָּאס איז וואס חז"ל זאָגען, דער וואס פֿארשעמט אַ תּלְמִיד חָכֵם האָט נישט קיין רפּואָה.

שִׁיכּוֹת ג' עֲבֻרוֹת אֵלוּ

קען מען זאָגען אז די דריי עבירות האָבען אַ שִׁיכּוֹת, ווייל אין די צייט ווען מען האָט נישט גלייך געשטעלט אַ קליינער צו אַ גרויסער, האָבען די קליינע זיך צוגעהערט צו די גרויסע, און די גרויסע האָבען מוכיח געווען די קליינע. אָבער ווייל מען האָט שפּעטער יא גלייכגעשטעלט די קליינע צו די גרויסע, און דער גרויסער איז געקומען מוכיח זיין, האָבען די קליינע זיי פֿארשעמט, פֿאַרדעם האָט מען אויף געהערט מוכיח זיין, און דָּאס האָט גורם געווען מען זאל פֿארשעמטן תּלְמִידֵי חֲכָמִים.

אֲזַהְרָה לַמְּנַהֲיָגִים שְׁלֹא לְדַבֵּר נֶגֶד מְנַהֲיָגִים אֲחֵרִים

קען מען זאָגען אויף דעם שטייט אַמֹר אַל הַכֹּהֲנִים, דָּאס מיינט די גרויסע פון די כֹּהֲנִים, און בְּנֵי אֶהֱרֹן מִיֵּינֶט די קליינע, זאָגט די תּוֹרָה זאַלסט אָנוואַרענען די גרויסע אויף די קליינע, מאַכען אַן אונטערשיד צווישען די גרויסע מיט די קליינע. אויף קומט דָּאס אָנוואַרענען די גרויסע, זיי זאלען נישט רעדען קעגען אַנדערע גרויסע, ווייל דָּאס בְּרַעַנְגֵט אז די קליינע זאלען רעדען קעגען די גרויסע, און ביי די גרויסע קען נאך אָפֶּשֶׁר זיין אז זיי מיינען לשם שְׁמַיִם, אָבער די מענטשען אַרײַן מיינען זיכער נישט לשם שְׁמַיִם, און דורך דעם קומען זיי צו פֿארשעמטן תּלְמִידֵי חֲכָמִים.

און דָּאס איז די מִכָּה אין דעם דור, קליינע רעדען קעגען גרויסע, וואס דָּאס געהערט בכלל נישט צו זיי, און אויב מען הערט נישט צו צו זיי, פֿארשעמען זיי תּלְמִידֵי חֲכָמִים. און פֿאַרדעם איז דא תּלְמִידֵי חֲכָמִים וואס האלטען זיך צוריק זאָגען וואס מען דאַרף זאָגען. (שְׁנֵת תּשׁמ"ח)

יֵאֲרָצִיטֵעַן פֿון צִדִּיקִים

הַרְה"ק רבי מֶרְדֵּכִי שְׁרָגָא פֿייבוש פֿריעדמאַן מְהוֹסִיאַטִין זי"ע כ"ב אִיֶר תרנ"ד

רבי מֶרְדֵּכִי שְׁרָגָא פֿייבוש איז געבוירען אין רוז'ין כ' אִיֶר, ל"ה בעומר, אין יאָר תקצ"ה, צו זיין טאטע הַרְה"ק רבי יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'ין זי"ע, און צו זיין מאמע מרת שָׂרָה ע"ה, די טאכטער פון הג"ר משה מִבֶּאֱרֵדִיטְשׁוֹב זצ"ל. הַרְה"ק מְרוֹז'ין האָט געזאָגט אז זיינע זעקס וזהו זענען קעגען די ששה סדרי משנה, און אויף דעם הוסיאטינער האָט ער געזאָגט אז ער איז קעגען סדר טהרות.

יעדעס יאָר ביי די יֵאֲרָצִיט פון הַרְה"ק רבי יִשְׂרָאֵל מְהוֹסִיאַטִין זי"ע כ"ט כסלו, זענען די

חֲסִידִים גַּעפֶּאָרען קיין טַבֵּרְיָה מִשְׁתַּטַּח זיין אויף דעם הייליגען ציון. מיט זיי צוזאַמען איז געפֶּאָרען זיין איידעם, דער אָהֵל יַעקב. דערנאָך זענען זיי אַרײַן אין אַ האַטעל, זיך אַפֿרוּהען פֿון דעם לאַנגען וועג, און טוישען פֿרישע כּוּחוֹת צום וועג צוריק.

ביי איינער פֿון די נִסִּיעוֹת ווען אַלע זענען געווען אין האַטעל, האט דער בעל הבית געזאָגט: "רבותי, איך האב נישט זוכה געווען צו קענען דעם רבי דער בעל ההילולא. אָבער אויב איך ווילט הערען אַ געשיכטע פֿון זיין טאטע, קען איך ענך דערציילען". אַלע זענען געוואָרען שטיל, און האָבען מיט שפּאָנונג געהערשט די פֿאלגענדע געשיכטע.

אין לובלין האט געוואוינט אַ גרויסער סוחר וואס האט געהייסען ר' מענדל. ער פֿלעגט אַסאַך אַרום פֿאַרען פֿאַר זיינע געשעפֿטען. אויך פֿלעגט ער אַסאַך מאָהל פֿאַהרן קיין לייפֿציג. אַמאַל ווען ער איז צוריקגעקומען פֿון אַ נסיעה אויף אַ יריד אין לייפֿציג, האט איהם אָפֿגעשטעלט אַ מכוונת־גער יוד און איהם געבעטן צו ער קען איהם מיטנעמען מיט זיך אויפֿן וועג קיין לובלין. די צוהר פֿון דעם יוד האט געמאַכט אַ גרויסען רושם אויף ר' מענדל, און ער האט נישט געקענט אַנטזאָגן, כאַטש ער וואלט געסען געוואלט פֿאַהרן אַלײַן, ווייל פֿאַהרגנדיג פֿלעגט ער זיך יעצט אויסרוהען אויפֿן וועג, און כאַפֿען פֿרישע כּוּחוֹת, איידער ער קומט אַרײַן אין שטאט צו ווידער האַנדלען.

דער יוד וואס איז אַרויף אויפֿן וואַג, האט זיך געלאָזט וויסן אז ער איז אַ הוסיאטינער חסיד, זיין רבי איז רבי מרדכי שרגא, דער זוהר פֿון הייליגען ריזשינער. אזוי שמועסנדיג האט ער איהם דערציילט די גרויסקייט פֿון זיין רבי'ן. דער הייסער חסיד האט געהייסן ר' שלמה, און איז געווען פֿון די יושבים ביים הוסיאטינער צדיק, אַ גרויסער עובד ה' און ווייסט גארנישט פֿון די וועלט זאַכן, איהם אינטערעסירט נאר זיך באַשעפֿטיגען מיט תּוֹרָה און חסידות. ר' מענדל איז אויך געווען אַ חסיד און אַ תּלמיד חכם, כאַטש ער איז אויך געווען פֿאַרטאן אין מסחר. ער האט נישט געהאט קיין פֿאַרקער מיט די ריזשינער קינדער, נאר מיט אַנדערע רבי'ס. און ווען דער שמועס אַרום דעם הוסיאטינער האט זיך צוגרייטערט, האט זיך ביים ר' מענדל אָנגעצונדן אַ חשק צו זעהן דעם צדיק, וואס דער חסיד רעדט אזוי פֿון איהם. און האט געטראכט ביי זיך, אויב דער חסיד זעהט אזוי אויס, איז וויאזוי איז שוין דער רבי אַלײַן.

און אזוי האט ער אַרויסגעגעבן פֿאַר רבי שלמה זיין מחשבה: "אָפֿשׂר פֿאַהרט מען יעצט אַרײַן קיין הוסיאטין, כּדי איך זאל אויך זעהן אַמאַל דעם רבי'ן?" "וואס פֿאַר אַ פֿראַגע, אויב איהר האט נאר אַזאַ מחשבה", זאָגט צו איהם רבי שלמה, "דאַרף מען דאס באלד מאַכן למעשה, קיין סאך נישט טראכטן, נאר אומר ועושה. דרייט אויס דער וואַג, און שוין זאל געפֿאַרן ווערן קיין הוסיאטין", האט דער פייערדיגער חסיד אויסגעפֿירט.

דער וואַג איז אַרײַן געקומען קיין הוסיאטין, און ווען ר' מענדל איז צוגעקומען צום הויף, האט מען איהם געזאָגט אז אַרײַן צו גיין צום רבי'ן ביחידות קומט נישט אזוי לייכט אָן, עס איז פֿאַראַן אַ תּור מענטשן מיט אַ צייט, און ווען ער וועט זיך איינשרייבן וועט מען איהם

לאזן וויסן ביז א פאר טעג ווען ער וועט קענען אריין גיין, און דעריבער איז פֿדאי ער זאל נעמען אן אַכסניָה אין שטעטל, און דאָרט זיין אַפֿאר טעג.

ר' מענדל איז געזעצן אין זיין אַכסניָה עטליכע טעג, און דערווייל ביי די חסידים נאכגעפֿרעגט וויאָזוי מען גייט אַריין צום רבי'ן. די חסידים האָבן איהם געלערנט וויאָזוי צו מאַכן די ריכטיגע הַכְנָה פֿאַר'ן אַריין גיין צום צדיק. ער האט אָפֿגעשריבן אַ קוויטל, דאָרט אויסגערעכנט די נעמען פֿון איהם, די פֿרוי און די אַכט קינדער, אויף יעדעם זיין בַּקְשָׁה. אויף זיין מִסְחָר און געשעפֿטן אַרויסגעשריבן.

די מינוט איז געקומען, אָנהויב נאכט איז געקומען צו גיין אַ שלים צו ר' מענדל, איהם אָנזאָגן אַז זיין צייט אַריין צו גיין צום רבי'ן איז געקומען. ר' מענדל האט פֿאַרלאָשען די לעכט און איז אַרויסגעגאַנגען. אָבער ער דערמאנט זיך אַז דאס קוויטל האט ער איבערגעלאזט אויף דעם טיש. איז ער באלד צוריקגעלאפֿן, און אַזוי אין דער טונקלִייט איילנדיג געטראפֿן אַ צעטעל מיט די געלט. ער איז באלד געלאפֿן צום הויף. ר' מענדל איז אַריין בדיחילו ורחימו צום צדיק, ווען דאָרט אין קודש הַקְדָּשִׁים האט מען געקענט הערן נאר דעם גערויש פֿון די קוויטעל.

דער הוסיאטינער האט דעם קוויטל גענומען און געקוקט אין איהם, ער הויבט אויף מיט אַמאַל זיינע ליכטיגע אויגן, און קוקט אָן ר' מענדל, און פֿרעגט: "און וואס מאכט אייער חנוף?" "ברוך ה'" ענטפֿערט ר' מענדל. האט דער רבי געזאָגט: "נו, זאל דער רבש"ע העלפֿן אַז חנוף זאל האָבן אַ רפּוּאָה שְׁלֵמָה אינגיכן". ר' מענדל איז געבליבן שטיין דערשטראקן, אין קוויטל האט ער דאך געשריבן אלע זיינע קינדער, און ביי יעדעם זיין בַּקְשָׁה, נישט חלילה קיין קרענק. אויף זיינע געשעפֿטן האט ער אויסגעשריבן, איז פֿאַרוואס האט דער רבי געפֿרעגט נאר אויף חנוף, דער יונגסטער קינד. דער צדיק האט איהם נישט געלאזט קיין סאך טראכטן, איהם געגעבן די הייליגע האנט, און געוואונטשן הצלחה.

ר' מענדל איז אַרויס צוטומלט, ער האט אַפֿילו נישט געהערט וואס די חסידים אינדרויסען האָבן איהם געוואונטשן "איהר זאלט האָבן געפּויעלט אַלס גוטיס". ר' מענדל האט גערודערט די פֿראַגע, פֿאַרוואס האט דער צדיק געפֿרעגט נאר אויף חנוף. ער איז באלד געלאפֿן צו זיין אַכסניָה, זיך צו צוגרייטן אַרויס צו פֿאַהרן אַהיים באלד אינדערפֿרי. ווען ער איז אַריין אין אַכסניָה און אָנגעצונדען אַ לאַמפּ, צום וואונדער טרעפט ער ליגן זיין קוויטל, וואס ער האט אָפֿגעשריבן ליגן אויפֿן טיש. און ער כאַפֿט זיך יעצט אַז דעם קוויטל האט ער געלאזט אויפֿן טיש, ווען אין מאנטל האט ער נאר אַריין געלייגט אַ ליידיגן פֿאַפּיר. ר' מענדל איז געבליבן שטיין אינגאנצן צוטומלט, און הייבט אָן זיך דערמאנען, וואס עס איז געווען מיט איהם אין די לעצטע שעות, און דא באווייזט זיך, אַז דעם רבי'ן האט ער דערלאנגט אַ ליידיגן פֿאַפּיר, ווען דער אַמֶת'ער קוויטל איז געבליבן ליגן דא אויפֿן טיש. אויב אַזוי פֿרעגט זיך דאך נאך מער, פֿון וואנען ווייסט דער רבי אַז זיין קליין אינגל רופֿט מען חנוף. אָפֿשר האב איך דעם רבי'ן אויסגערעכנט די נעמען פֿון די קינדער, טראכט ער צו זיך. "גיין", זאגט

ער צו זיך, "איך בין זיכער אז נישט, ווייל דער שרעק וואס האט מיר ארום גענומען האט דאך מיר נישט געלאזט ארויסרעדן א ווארט פון מויל", און פארוואס האט דער צדיק געפרעגט נאר אויף חנוך, און איהם געוואונטשן א רפואה.

די גאנצע נאכט האט ר' מענדל נישט צוגעמאכט קיין אויג, און געטראכט ארום דעם ליידיגן קוויטל, וואס ער האט דעם רבי'ן דערלאנגט. אזויזי עס איז טאג געווארן, איז ער באלד ארויף אויפן וואגן און שנעל געפארן קיין לובלין.

ביים טיהר פון שטוב האט זיך דער וואגן אפגעשטעלט, און באלד זענען אלע ארויסגעלאפן מיט א געוויין פון שמחה, דער טאטע איז שוין דא. עפעס איז דער היינטיגער קבלת פנים געווען גאר אנדערש, טראכט ר' מענדל. און באלד האט מען איהם געלאזט צו וויסן, אז מען זוכט איהם שוין ארום א צייט פון דריי וואכן. "וואס איז געשעהן?" פֿרעגט ער.

און מען דערציילט איהם: "מיט דריי וואכן צוריק איז דער קליינער חנוך שטארק קראנק געווארן, און פון טאג צו טאג איז זיין מצב ערגער געווארן. מיר האבן אנגעהויבן ברענגען דוקטורים, וואס האבען געגעבן פארשידענע מיטלען, אבער דאס אלס האט נישט געהאלפן. דוקטורים האבען שוין געהויבן זייערע הענט. זעהנדיג דער מצב איז געווארן אזוי שווער, האבן מיר דיר גענומען ארום זוכן און שיקן טעלעגראמען. אבער עס איז נישט געווען קיין ענטפער. אזוי נאך אז מיר האבען שוין וועגן דיר אויף איבער געקלערט.

אבער יעצט מיט צוויי טעג צוריק, איז דאס קינד צום וואונדער פון די דוקטורים בעסער געווארן, און לויט וואס די דוקטורים זאגן איז דאס פשוט תחית המתים. זיי האבען איהם שוין מיאש געווען רח"ל. ווען ר' מענדל האט אנגעהויבן נאכפרעגן אלע פרטים, ווען און וויפיל א זייער האט מען געזעהן דעם בעסערונג, האט זיך אויסגעוויזן אז פונקט אין דער מינוט וואס ער איז געשטאנען ביים הוסיאטינער צדיק, איז דאס קינד בעסער געווארן. פאר ר' מענדל איז שוין נישט געווען קיין ספק, אז דער צדיק קען אויך ליינען א ליידיגע קוויטל.

האט דער בעל הבית פון האטעל אויסגעפירט: "איך בין דער חנוך, וואס איז מיט דעם הוסיאטינער צדיקים ברכה געזונט געווארן".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזל טבא וגדיא יא'י

מע"כ האדמו"ר מחוסט שליט"א
לרגל אירוסי בתו עב"ג בשעטו"מ

מע"כ הרה"צ ר' יעקב דוד ערנסטער שליט"א
לרגל אירוסי בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הרה"ר שלמה זלמן הכהן זאלצער שליט"א
והרה"ר משה הכהן זאלצער שליט"א
לרגל הולדת נכדו-בנו בשעטו"מ

לידידינו הרה"ג ר' יחיאל אלטר אשרי שליט"א
לרגל אירוסי בנו הבה"ח ישראל חיים עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הרה"ר מרדכי שלמה לוי שליט"א
לרגל שמחת החלאקה לבנו אליעזר ני"ו בשעטו"מ

לידידינו הרה"ר יעקב דוד ברייער שליט"א
לרגל הולדת בתו בשעטו"מ

מזל טבא וגדיא יא'י

לידידינו הר"ר משה יהושע צוויבל שליט"א
וחתנו הר"ר יוסף הלל עקשטיין שליט"א
לרגל לידת נינות-נכדות תאומות בשעטו"מ

לידידינו הר"ר פינחס טארן שליט"א
וחתנו הר"ר יצחק ברוך שטיינמעטץ שליט"א
לרגל אירוסין נכדו-בנו ישראל איסר שטיינמעטץ עב"ג בשעטו"מ
תלמיד ישיבתנו ישיבה בית שערם

ישיבה בית שערם כולל משנה הלכות

בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
רח' יצחק שוואלל 4
ירושלים ת"ו

להבה"ח ירמ' יואל כהן שליט"א
לרגל נישואיו עב"ג בשעטו"מ

להבה"ח חיים זאנוויל ווייס שליט"א
לרגל נישואיו עב"ג בשעטו"מ